

atur operari pro bona voluntate. Hoc vobis oportet credere & dicere: hoc est verum, hoc est verum, ut sit humilis & submissa confessio, ET DETUR TOTUM DEO. Et cap. 6. Faciatis votum, si totum denuo DEO: non autem nos illi ex parte, & nobis ex parte committimus.

45 Tertio, Hac responsio supponit actus supernaturalis procedere partim a gratia, & partim a libero arbitrio: eo fere modo quo eadem tractio navis, partim est ab uno homine, & partim ab alio, hoc enim exemplo utitur Molina: Sed hoc expressit rejecit a Divo Thoma 3. contra Gentes, cap. 70. ubi ait: Non sic idem effectus causa naturalis & divina virtuti attribuitur: quasi partim a Deo, & partim a naturali agente fiat, sed totus attribuitur instrumento, & principali agenti etiam tunc. Et Opusculo 2. c. 23. expressit negat Deum concurrere cum creatura ad operandum, eo modo quo duo homines vel equi concurrunt ad tractionem ejusdem navis vel currus. Idem docet D. Bonaventura in 2. dist. 34. quaest. 1. ad 5. his verbis: Non est sic intelligendum quod Deus cooperatur libero arbitrio, sicut cum duo forant lapidum, unus cooperatur alteri, sed quia Deus est intime agens in omni actione; & intimus est ipsi potentia operanti, ita quod potentia ipsa in nihil exit quod non sit ab ipso.

47 Quarto, Hac responsio impugnat potest argumentum desumpto ex verbis Apostoli: Non est volentis, neque currentis, sed miserentis Dei. Si enim discretio consentientis a non consentiente, fit partim a Deo, & partim ab homine: ita ut sicut liberum arbitrium non potest operari nisi Deo cooperante: sic nec Deus possit aliquid velle operari circa nos actus liberos, nisi supponat vel expectet consentium & determinationem liberi arbitrii. Sicut Apostolus dicit, quod non volentis, neque currentis, sed miserentis est Dei: ita ex adverso dici poterit, quod non est miserentis Dei, sed volentis & currentis hominis, ut egregie dicitur Augustinus in Enchirid. cap. 32. Si propterea, inquit, dicitur est non volentis, neque currentis, sed miserentis est Dei, quia ex utroque fit: id est, ex voluntate hominis, & misericordia Dei: ut sic dicitur acceptimus, non volentis, neque currentis, sed miserentis est Dei: tanquam diceretur, non sufficit sola voluntas hominis, sed nec etiam misericordia Dei: non ergo sufficit sola misericordia Dei, si non sit etiam voluntas hominis. Ac per hoc si recte dicitur est, non volentis hominis, sed miserentis est Dei, quia id voluntas hominis sola non implet; cur non & contrario recte dicitur, non miserentis est Dei, sed volentis hominis, quia id misericordia Dei sola non implet; cur non a contrario recte dicitur, non miserentis est Dei, sed volentis hominis, quia id misericordia Dei sola non implet? Porro si nullus Christianus dicere audebit, non miserentis est Dei, sed volentis, ne Apostolo aperitum contradicatur, refutatur propterea recte dicitur intelligatur, non volentis, neque currentis, sed miserentis est Dei ut TOTUM DEO DETUR, qui hominis voluntatem bonam, & preparat adjuvanda, & adjuvat preparatam. Similia habet libro 1. ad Simplicianum, quaest. 2.

43 Quinto, Si liberum arbitrium ex propriis partialiter se discernat, habebit aliquid ex se, saltem partialiter, de quo poterit gloriari, & insari adversus alium: quod reprehendit D. Paulus supra relatus, & S. Augustinus de praedestinatione SS. cap. 2. ubi deplorans superbum humanam voluntatis in Pelagianis & Sempelagianis, qui se cum Deo comparantes, in opere salutis priores se faciebant, sic ait: Velens a seipso sibi esse quod credit, quasi componit cum Deo, ut partem sibi sibi vendicat, atque illi partem relinquat; & quod est clarior, primam tollit ipse, sequentem aut illi, & in eo quod dicit esse amorem, priorem se facit, posteriorum Deum. Et cap. sequenti subdit: Non sic pius atque humilis Doctor ille seipsum, Cyrillium Beatiſſimum laudat, qui dixit in nullo gloriamur, quando nostrum nihil sit. Quod ut ostendat, adhibuit Apostolum ostentem dicens: Quid habet quod non accepisti? Si autem accepisti, quid gloriaris quasi non accepisti?

47 Denique demonstrari potest argumentum desumpto ex principiis Adversariorum, discretionem consentientis a non consentiente, non posse oriri, etiam partialiter, a gratia consentientia: quia ut talis gratia determinate influat in nostros actus, & supponit determinationem liberi arbitrii, purificat, & determinat ad speciem actus, decretum illud indifferens & conditionatum, quod in Deo fingunt Adversarii: Ergo gratia consentientia non facit, sed supponit discretionem consentientis a non consentiente. Antecedens constat ex principiis Adversariorum: Consequentia vero probatur. Consentientis discernitur a non consentiente, per determinationem liberi arbitrii: Ergo si gratia consentientia talem determinationem nullo modo faciat, sed illam supponit: evidens est discretionem consentientis a non consentiente, non posse, etiam partialiter, in gratiam consentientia refundi, nec ab illa oriri, sed solum a libero arbitrio.

50 Dices cum Recentioribus: Si liberum arbitrium ex propriis non se discerneret, saltem partialiter, sequeretur quod nihil omnino ageret, & divina gratia non coopera-

retur, sed se haberet mere passive, & ut inanime quoddam, effectusque potius vehiculum gratiae in ipso agentis, sicut aqua est vehiculum caloris, quam ejus concussa & concipitur: Consequens est erroneum & contra definitionem Tridentinam sess. 6. can. 5. Ergo, &c.

Sed negatur sequela: Nam licet liberum arbitrium nullo sumptum, vel sola gratia moraliter excitante preventum, non se moveat, nec se determinet, nec Deo moventi cooperetur: illud tamen ut motum & applicatum a gratia efficiat, se movet, & se determinat tanquam secundum liberum, & secundum determinans. Deoque moventi activo cooperatur: ut egregie explicat D. Augustinus Epist. 107. ubi ait: Ut in Deum credamus & pia vivamus, non voluntis, neque currentis, sed miserentis est Dei: non quia velle non detemur & currentes, sed quia ipse in nobis, & velle operatur, & currentes. Unde ut omnis tollatur advocatio, & Adversariorum hallucinatio detegatur.

Diligenter observandum est, determinationem & consensum voluntatis humanae, posse simul & semel procedere a Deo & a voluntate hominis, tanquam a duabus causis totalibus diversis ordinis, essentialiter inter se subordinatis. A Deo quidem, ut a primo libero, primoque movente, & determinante, & a voluntate humana, ut a secundo libero, & secundo determinante, eodem fere modo quo eadem generatio plantae procedit a Sole, ut a causa universalis, & primo alterante & generante; & a terra, ut a secundo generante, & causa inferiori, et subordinata. Unde sicut si quis inderet, quod terra nullo modo active inderet in generationem plantarum, vel productionem fructuum, sed mere passive se habet, eo quod non generat plantas, nec producat fructus, nisi ut mota & excitata a virtute Solis, inepte omnino argueret. Ita similiter ineptissima & absurdissima est cogitatio, & argumentatio illorum Recentiorum, qui ex eo quod voluntas nostra non se determinat, nec libere consentiat divinae vocationi, nisi ut mota & applicata a Deo per gratiam efficacem, inferunt illam mere passive se habere, & a Deo active non cooperari ad actus supernaturales elicendos: quod ut magis declaretur, & radix deceptionis detegatur.

Rursum observandum est, duplicem a Thomistis in voluntate creata distingui determinationem: unam causalem, & alteram formalem. Prima est ipsa Dei motio, applicans voluntatem ad se libere determinandum. Secunda est ipsa voluntas, seu actus liber, quo voluntas a Deo mota & applicata, se formaliter determinat. Prima est solum libera ut quo voluntas creata, quia datur a Deo ad libere agendum, & ad solventiam nostrae libertatis suspensionem & indeterminatam. Secunda vero est libera ut quod, quia libera, vitaliter, & active procedit a voluntate creata, tanquam a secundo libero se determinante sub indifferenti judicio rationis, & sub motione, ac determinatione primi liberi, primique determinantis, quo participat totam suam libertatem & contingentiam, ut supra ostendimus. Prima determinatio a solo Deo active procedit, & in voluntate creata recipitur. Secunda vero causatur a Deo, & a voluntate creata, tanquam a duabus causis totalibus diversis ordinis, eoque fere modo quo eadem plantae generatio a Sole & a terra procedit. Unde quamvis voluntas creata in ordine ad primam determinationem se habeat mere passive, non tamen in ordine ad secundam.

Denique ultima responsio, quae discretionem consentientis a non consentiente, ad gratiam congruam refert, fuisse impugnat a nostris Thomistis in Tractatu de Auxiliis, & potest hic breviter confutari. Primo quia cum discretio illa sit supernaturalis, & praedestinationis effectus: debet reduci in aliquid supernaturale, non vero in aliquid pure naturale. Unde cum circumstantia temporis & loci, & complexio, genium, vel temperamentum hominis, ex quibus in sententia Suarez & Vasquez desinitur congruitas gratiae, sint ordinis naturalis, ad illas non potest referri discretio consentientis a non consentiente.

Secundo: Ille qui consentit interne vocationi, & justificatur, est inaequalis in actu secundo alteri qui non consentit, nec justificatur: eique superior, non solum moraliter, sed etiam physice; ergo sit ornatus gratia sanctificante, quae caret alteri: Ergo tamen debet illi esse superior in gratia preveniente, non solum moraliter, & in ratione beneficii, sed etiam physice & in esse entis considerata. Antecedens patet. Consequentia vero probatur. Cum enim omnis actus secundus supponat primum, & ab illo procedat, omnis inaequalitas & discretio quae reperitur in actu secundo, debet supponere inaequalitatem & discretionem ex parte actus primi, & ab illa derivari, ut supra arguebamus: Ergo si ille qui consentit interne vocationi, fit inaequalis alteri qui non consentit, non solum moraliter, sed etiam physice, debet etiam illi esse superior in gratia actuali, non solum moraliter, sed etiam physice considerata.

Tertio, ab eodem principio sumitur discretio consentientis a non consentiente, a quo oritur efficacia divinae gratiae: Sed efficacia divinae gratiae non oritur ex eo quod datur

detur tempore congruo, & in illis occasionibus & circumstantiis in quibus Deus per scientiam mediam praevideat hominem operaturum: Ergo nec discretio consentientis a non consentiente. Major patet, Minor probatur argumentum quo utitur Cardinalis Tolens anno 54. in Lucae c. 5. desumpto ex illo Apostoli ad Galat. 1. Cum placuit ei quod me segregaret ex vobis mater mea, & vocavit me gratiam suam, &c. Quo loco Apostolus dicit gratiam efficacem ad conversionem fuisse ipsi concessam, non ex eo quod datus fuisset congruo tempore, sed ex eo quod Deus eam dedisset, cum placuit ipsi. Unde D. Augustinus libro de praedestinatione Sanctorum, cap. 2. ponderat Paulum fuisse conversum tunc quando Hierans minatur & cadis in discipulo Christi, intendebat visitare Ecclesiam. Aversus quippe a fide quibus vultibus, inquit; etique voluntatem ad hoc, repetitum est ad illum quod praevenerit concessum. Idem quoque ponderat Tolens loco citato de illis Apostolis, presertim de Petro & Andrea, quos Christus convertit, non antequam mitterent retia in mare, nec postquam illa extraxerunt, sed dum mitterent. Sic etiam Mathaeus conversus est, dum sederet ad telonium. Denique in libro de gratia & libero arbitrio cap. 21. observat Augustinus, Deum conversisse per Regis Althei, & eum transfuisse ab indignatione ad lenitatem, quando magis indispotum videbatur, & antequam mulieris potestis sermone audiret. Unde in Enchir. cap. 98. sic concludit: Quis parva iam imple desipiat, ut dicit: Deum vultat hominum voluntates, quos vultur, quando vultur, ubi vultur, in bonum non posse convertere. Et homil. 23. inter quinquaginta: Adulter, inquit, non fuit in illa vita tua praevia, plena ignoravia, nonnullam illuminatio, nondum hominum malumque discernens: nondum credens in illum qui te nescientem regebat. Deo tibi dicit Deus tuus: regebam te mihi, servabam te mihi. Ut adulterium committeres, susceptor vultus: ut susceptor desisset, ego feci. Locus & tempus desuit: ut hoc desisset, ego feci. Affuit susceptor, non desuit locus, non desuit tempus: ut non converteres, ego feci. Agnosce ergo gratiam ejus cui debetis, & quod non admittitis. Mihi debet ista quod factum est, & dimissum vultus: mihi debet & tu quod non admittis: Nullum est enim peccatum quod fecit homo, quod non possit facere alter homo, si desit rector a quo factus est homo. Quibus verbis S. Doctor aperte docet gratiam, temporum & locorum circumstantiis minime esse addictam, sed ei locum & tempus agendi semper adesse, illamque nullis causis naturalibus suspendi aut retardari: Quod etiam discrete declarat Prosper in carmine de Ingratis, his versibus, quos Tractatu praecedent retulimus.

At vero omnipotens hominem cum gratia salvat: Ipse suum casum in eis, cui tempus agendi: Semper adest qui gesta vult, nec moribus illi: Est mora, nec causis accepti suspensio nulli.

56 Addo, Ex gratia congrua sequi duo illa inconvenientia quae Recentiores ex gratia per se efficaci & physice praedeterminante, sequi contendunt, nempe exclusionem gratiae sufficientis, & libertatis excidium, ut offendit P. Martinus in Anti-Jansenio disput. 27. sect. 2. num. 27. ubi gratiam congruam impugnat ex eo quod videtur repugnare exercitio libertatis, quae necessitas ad consentium; nisi enim necessitas, incredibile est fore ut semper & infallibiliter voluntas consentiat, ita ut plane in nullo caso dissentiat in tanto numero vocationum & operationum. Maxime vero, cum juxta Auctores hujus sententiae, certitudo divina praedestinationis facta antecedat, & omnium praedestinationum fundetur in hujusmodi infallibilitate. Ex quo fit, ut quomodo est impossibile Deum non falli in suis decretis absolutis, tam est infallibiliter sequi consentium ex tali auxilio antecedente se habente ad illum. Atqui est impossibile non moraliter tantum, sed etiam metaphysice & simpliciter impossibile, non sequi consentium ex tali auxilio. Ergo illud auxilium induci necessitatem antecedentem, non moralem tantum, sed metaphysicam & absolutam, adeoque repugnat libertati; quia tollit indifferenciam voluntatis, & potentiam ad oppositum.

Gratiam quoque sufficientem de medio tollit, assignans pro gratia vere sufficiente, gratiam plane insufficientem. Quod de moralis insufficientia manifestissimum est, & amplius confirmatur; quia cum tali gratia sola, est moraliter impossibile bene operari. Dicitur enim esse moraliter impossibile id quod adeo difficile est, ut nemo illud faciat. Quare si prior sententia negat dari auxilium physice sufficientem: ita haec negat evidentem dari sufficientem moraliter. Quorum utrumque alienum esse mihi videtur a sententia Dei voluntate salvandi omnes homines, & eos praesepit quos per gratiam sanctificantem jam in filios & regni sui heredes adaptavit, minimeque consentire cum supradictis scripturae professionibus. Quia ultra debent facere vinea mea & non feci? An quia expectavi ut faceret vinea, & fecit laboriosa? Illud 5. Quis volui congregare filios suos, quemadmodum gallina congregat pullos suos sub alas, & voluisti? Matth. 23. Numquid enim responderi jure posses agricola, vel domino vinea qui sic loqueretur? Frustra

expulsi ut faceret vinea, adhibita tantum ea cultura, cum qua neque unquam ultra vinea ab arbo candido fructum tulit, neque physice aut moraliter possibile erat ut ferret; & debuit aliquid ultra facere, ut praedictum & rationaliter fructum ab illa speraret? An non etiam convenit tanto desiderio congregandi filios Jerusalem, & affectum tam salubrem, qualis est affectus gallinae erga pullos suos, vocare tantum, & facere illi auxiliium, quibus physice & moraliter impossibile erat eos congregari: nec quisquam hominum ita praedictum & vocatus congregare volenti se adjuverit?

Ex quo Patris Martinoni distictu liquet, vel duo illa argumenta ex libertatis laesione, & gratiae sufficientis exclusionem, desumpta, quibus Adversarii deest efficacia & praedeterminantia impetunt, & quae apud ipsos palmaria sunt, nihil profus valere; vel si concludant, nisi pariter convelli gratiam congruam, quam Suarez, Valquez, aliique Recentiores adnuntiant.

ARTICULUS III.

Abstrahit & inconveniens, decreta indifferenciae excluduntur.

Innumera fere sunt absurda & inconvenientia, quae sequuntur ex decretis illis indifferencibus, & conditionatis, quae Molina, Suarez, Lessius, & alii recentiores fingunt in Deo, quae imaginationi quidem speciosa sunt, sed rationi profus invida: unde sicut Lessius decreta praedeterminantia Thomistarum serena vocat, ita a quo jure decreta indifferencia illorum Recentiorum, vitrea polleunt appellare; ut enim verbis Augustini serm. 11. de verbis Apostoli utar: quasi luceni vitreae, sed fragrantem veritate, ut patebit ex dicendis paragraphis sequentibus, ubi graviora quae ex illis sequuntur absurda & inconvenientia colligemus.

§. I.

Decretum indifferens subtrahit a Deo rationem causae primae, respectu determinantis liberae nostrae voluntatis.

Probatur multipliciter. In primis enim, cum determinatum & indifferens inter se opponatur, frigidum & calidum, album & nigrum: quemadmodum frigidum calidum producit a frigido, album a nigro, & unum contrarium ab alio, ita & determinatum ab indifferenti. Unde dicit Commentator 2. physic. textu 48. a principio indifferenti, ut indifferens est, non exit actus determinatus, nisi ab aliquo determinetur ad unum. Idem docet S. Thomas 3. contra Gentes cap. 2.

Secundo, Nulla causa supponit vel expectat suum effectum, sed potius illum causat & prevenit, prioritate saltem causalitatis & naturae: Atqui decreta indifferens supponit vel expectat determinationem liberi arbitrii creati, ut determinate in actus nostros influat; sicut docent Adversarii: Ergo illam non causat.

Tertio, Si decretum illud talem determinationem causaret, non esset amplius indifferens, sed determinans, immo & praedeterminans; quia illam prioritate naturae antecederet, cum omnis causa sit prior saltem naturae suo effectui: Sed hoc repugnat. Ergo implicat contradictionem, liberi arbitrii determinationem a decreto indifferenti causari.

Quarto, Nulla causa a suo effectu tanquam a conditione dependet: Sed decretum illud indifferens quod in Deo fingunt Adversarii, & quod plures ex illis vult esse conditionatum, dependet a determinatione liberi arbitrii, tanquam a conditione quam expectat, & per quam proficitur; & resultat in absolutum, ut illi docent: Ergo illam non causat.

Confirmatur & magis illustratur haec ratio. Voluntas conditionata nihil causat, nisi purificata conditione: Sed haec voluntas, vult concurrere ad hunc actum, si voluntas Petri consentierit, vel se determinaverit, est conditionata & dependens a consensu & determinatione Petri, ut a conditione: Ergo nihil potest causare, nisi purificata tali conditione: hoc est supposito consensu, & determinatione voluntatis Petri: Ergo divina voluntas istum consensum & determinationem non causat, sed supponit causatam a voluntate Petri.

Confirmatur amplius: Si determinatio libera nostra voluntatis possit intelligi cum fundamento in re, antecedens aequaliter concursum prime causae, non dependet ab illo: Sed juxta principia Adversariorum, intelligi potest cum fundamento in re, in aliquo signo rationis, aliqua antecedente determinatione nostrae libertatis ad actualem Dei concursum: Ergo in sententia Adversariorum, libera nostra determinatio, ex proprio conceptu, non habet essentialiter dependentiam a concursu & cooperatione causae primae. Major constat: dependens enim ut tale nequit intelligi antecedenter ad id a quo dependit. Minor autem probatur.

aur. Juxta principia Adversariorum, consensus seu determinatio voluntatis creatae, determinat divinum concursum, quantum ad speciem actus: Sed determinans, ut tale, debet precedere id quod determinatur, saltem prioritate naturae, quia ad illud comparatur ut forma: Ergo si determinatio voluntatis creatae, deceret et concursum Dei ad speciem actus determinat, illum aequaliter praededit, & per consequens illius causalitatem sub aliqua ratione subterfugit.

60 Recentes quidam, ut ab illis sese expediant argumentis, ad responsum omnino absurdum coguntur confingere, & ut communitur dicitur, a Charybdi in Scyllam incidere. Dicunt enim, liberam nostram voluntatis determinationem, non causari a Deo proxime & immediate, sed mediate tantum & remote, quatenus scilicet dedit voluntati creatae liberum arbitrium, & facultatem se determinandi ad quodcumque voluerit. Et addunt, talem determinationem non esse aliquam entitatem, aut realiter a voluntate distinctam, sed solum quandam formalitatem, vel quendam modum entis, ab illa realiter distinctum; ac proinde nullum esse inconveniens concedere, illam non causari a Deo immediate.

61 Sed in primis haec responsio incidit in sententiam Durandi, negans immediatam Dei influxum in actiones causarum secundarium, quam tamen illi Auctores cum Thomistis rejiciunt, & tanquam erroneam vel temerariam proscribunt, unde illam parum consequenter sequuntur ad sua principia.

62 Secundo, Libera determinatio nostrae voluntatis ad bonum honestum, & rationi consonum, est aliqua perfectio simpliciter simplex, ut constat, cum sit melius & perfectius eam habere, quam illa carere: Ergo debet immediate a Deo tanquam a prima causa, & primo boni honesti auctore procedere. Consequenter patet: Quia omnis perfectio simpliciter simplex oritur immediate a Deo, tanquam a prima causa, & primo principio: juxta illud Jacobi 1. Omne datum optimum, & omni donum perfectum, desursum est, descendens a Patre luminum.

63 Tertio, Talis determinatio est quaedam libertas actualis a Deo participata: Sed quod est tale per participationem, debet immediate dependere & causari ab eo quod est tale per essentiam: Ergo libera determinatio nostrae voluntatis, non potest subterfugere immediatam Dei causalitatem & dependentiam.

64 Quarto, Divina voluntas (ut supra ostendimus a D. Thom. 1. Perihem. lect. 14.) est intelligenda extra ordinem entium existentium, velut causa quaedam profundius totum ens, & omnes ejus differentias, & modos: Sed libera determinatio nostrae voluntatis est saltem quidam modus entis, esse non sit entitas, vel realitas ab entitate voluntatis distincta: Ergo debet intelligi immediate fluens & emanans a voluntate Dei libera, & per aliquod decretum determinatam. Unde dicit S. Doctor ibidem, quod ex ipsa voluntate divina ordinatur necessitas & contingencia in rebus. Et in hac parte quaest. 22. art. 4. ad 5. Considerandum est, inquit, quod necessarium & contingens proprie consistuntur eis, in quantum insuperveniunt: unde modus contingenciae & necessitatis videtur sub provisione Dei, qui est universalis praesens totius entis, non autem sub provisione aliquorum particularium provisionum.

65 Quinto, Cum providentia Dei sit causa rerum provifarum, ad ea solum se extendit ad quae feruntur ejus causalitas: Ergo si Dei causalitas non se extendat ad liberam nostrae voluntatis determinationem, illa eximeretur ab ordine divinae providentiae & praedestinationis, & consequenter erit casualis & fortuita respectu Dei, & praeter intentionem illius: Sed hoc absurdum & erroneum est, ut docet D. Thomas 3. contra Gent. cap. 89. ubi impugnat quosdam antiquos Philosophos: Qui, inquit, non intelligentes qualiter modum voluntatis Deus in nobis causare possit absque praedicatione libertatis, dixerunt quod Deus causas in nobis velle, in quantum dicitur vobis vultis velle, non autem sic quod faciat nos velle: unde dicebant quod providentia non esset de his quae subsunt libero arbitrio, scilicet de electionibus, sed quod illa solum referret ad exteriores eventus. Quem errorem impugnat & capite sequente multis rationibus impugnat: Ergo &c.

66 Sexto, Determinatio nostrae voluntatis ad credendum mysteris revelatis, est supernaturalis, & primum nostrae fidei, ac justificationis exordium, ut habetur in Tridentino sess. 8. cap. 6. Sed eam quod est supernaturale, & totum ordinem naturae transcendit, debet immediate a Deo causari, ut constat, Item primum nostrae fidei & justificationis exordium, debet immediate oriri a Deo & a gratia praeviente, non vero a natura, & a libero arbitrio, ut contra Semipelagianos in Concilio Arausicano II. can. 5. definitum est: Ergo libera nostra voluntatis determinatio, immediatam Dei causalitatem & efficientiam subterfugere nequit.

Neque possunt recurrere Adversarii ad gratiam moraliter excitantem, ut salvem immediatam Dei causalitatem & efficientiam, respectu determinationis voluntatis nostrae

ad credendum, vel diligendum Deum. Tum quia, ut alibi ostendimus, talis gratia indifferenter modo offertur voluntati, & a voluntate creatae determinatur & applicatur ad agendum, ut docet Adversarii: Tum etiam, quia non influit realiter & physice in consensum, & determinationem nostrae voluntatis, sed moraliter tantum & objective, ostendens scilicet objecti bonitatem & convenientiam. Unde ejus causalitas est solum metaphorica, & magis pertinet ad genus causae finalis, quam efficientis.

Denique in eo mirabiles se praebent illi Recentes, quod quando impugnant Thomistas, & invehuntur in physicam praedeterminationem, tanquam libertati contrariam, & eique (ut ajunt) ultimum vulnus infligentem, mira pronunt de libertate hominis, ac de libera voluntate nostrae determinatione, eamque mirum in modum extollunt, & magnificant: dicunt enim illam esse precipuum hominis excellentiam ac prerogativam, per illam homines differre a brutis, aequari Angelis, assimilari Deo, dominari in ceteris creaturis, & praesertim, ut dicit Scriptura, pilibus maris & volatilibus caeli. Item cum D. Bernardo afferunt, quod arbitrium liberum est plane quid divinum, praesens in anima tanquam gemma in auro, & quae omnia sine dubio verissima sunt ac castissima. Verum quando arguuntur a Thomistis, & quando Thomistae in eos argumentum retorquunt, & dicunt quod si determinatio libera nostrae voluntatis est adeo perfecta & excellens, & quidam dicitur libertatis effluxus & participatio, debet a Deo tanquam a primo totius perfectionis & libertatis fonte effluere, &que ab eo immediate causari: & consequenter per concursum praevium, seu prioritate saltem naturae, determinationem illam liberam nostrae voluntatis antecedentem, cum omnis causa sit prior, saltem naturae, suo effectui: statim canit palinodiam, & ut vixi hujus argumenti effugiant, ita depriment ad deiciant eandem nostrae voluntatis determinationem, in qua libertas ejus actualis consistit, ut dicant illam non esse aliquam entitatem, aut realitatem in rerum natura existentem, sed solum, quendam modum seu formalitatem entis, ac prope nihil subindeque nullum esse inconveniens illam eximere & subtrahere ab immediata Dei dependentia & causalitate. Quare merito illis Auctoribus illud Prophetae Regis Psalm. 106. adaptari potest: Ascendunt usque ad caelos (liberam nostrae voluntatis determinationem mirum in modum extollendo) & descendunt usque ad abyssi, illam deprimentes ac deiciendo usque ad nihilum.

Argumentum ergo refuso, & quare ab Adversariis, an libera nostra voluntatis determinatio sit aliquid in rerum natura existentem, vel nihil? Si est aliquid, debet a Deo immediate causari, cum Deus sit creator omnium visibilium & invisibilium, ut in primo Symboli nostrae fidei articulo protestemur. Quod si a Deo immediate causatur: Ergo Deus praevia illam influit, & non tantum simul: tunc cum omnis causa sit prior naturae, & causalitate sua affecta, si autem illa determinatio nihil sit, non potest a Deo tolli, deitri, aut laevi per physicam praedeterminationem; atque ita talis praedeterminatio erit innoxia, & immunita a crimine laesa libertatis, quod illi imponunt Adversarii, subindeque omnia illorum argumenta sponte liquefcent, & in fumum & auras evanescent.

§. II.
Alia inconvenientia exponuntur.

Præter inconveniens jam expostum, quod praecipuum est, & veluti capitale, plura alia adduci possunt a nostris Thomistis, quae breviter attigimus Tractata precedentia, impugnano scientiam mediam, unde latius hic expendenda & exponenda sunt.

Secundum ergo inconveniens petitur ex eo quod decreta indifferentia tollunt, vel saltem valde limitant supremum & absolutum Dei dominium, in voluntatem & cor hominis, quod ut ait Scriptura Prov. 21. in manu ejus est, ut quocumque voluerit, vertat illud. Sic ergo potest in forma proponi argumentum. Si Deus circa nostros actus liberos habet decreta pure indifferentia, & expectantia consensum & determinationem nostrae voluntatis, sequitur Deum circa nostros actus liberos non habere tam perfectum & absolutum dominium, quam voluntas creatae, vel etiam quam ipse habet erga actiones & effectus causarum naturalium: Consequenter est absurdum: Ergo & Antecedens. Minor manifestata est. Tum quia, ut ait Augustinus de correctione & gratia cap. 14. Deus magis habet in sua potestate voluntates hominum, quam ipsi suas: Ergo habet non solum aequale, sed etiam majus & perfectius dominium in nostros actus liberos, quam habet ipsa voluntas creatae. Tum etiam quia in quolibet rem creatam, hoc ipso quod ens creatum est, habet Deus summum jus, & ipsa res creatae summam dependentiam a Deo, ut de ipsa, & in ipsa faciat quidquid voluerit: Sed actus nostri liberi, etiam in ratione liberi, & prout egrediuntur a voluntate creatae, sunt aliquid creatum: quia ratio necessarii

voluntatis vel liberi in causis creatis, non est aliquid finis, vel ens rationis, aut nihil, sed entitas aut modalitas realis: praesertim cum libertas sit perfectio simpliciter simplex, & fundetur in amplitudine & elevatione creaturae spiritualis supra corpoream, ut disp. 3. art. 1. declaravimus: Ergo absurdissimum est, minorem causalitatem, aut dominium ponere in Deo respectu nostrorum actuum liberorum, quam in voluntate creatae, vel quam respectu actuum & effectuum causarum naturalium.

Sequela vero Majoris, quantum ad primam partem, probatur. Voluntas creatae ratione perfecti domini quod habet in suos actus liberos, potest, illa & incoluim sua libertate, ipsam libere determinare, & talem determinationem incipere, nec debet illam supponere, vel expectare in alia causa creatae: Ergo si Deus non possit idem praestare, & facere sine lesione libertatis, ut a voluntate creatae incipiat, & exeat talis determinatio, sed eam debeat a libero arbitrio expectare, & veluti emendicare, evidens est, quod non habebit tam perfectum & absolutum dominium in nostros actus liberos, quam ipsa voluntas creatae, & quod magis habebit homo in manu sua voluntatem suam, quam Deus, quae est contradictoria propositionis S. Augustini, assentens, quod Deus magis habet in sua potestate voluntates hominum, quam ipsi suas.

Probatur etiam sequela Majoris, quantum ad secundam partem. Deus ita dominatur causis non liberis, & illa ita dependet a Deo ad suos effectus producendos, quod Deus non expectat determinationem illarum, sed causat illam, & efficaciam antecedentem habet in talium causarum cooperationem, ut non negant Auctores oppositi: Ergo si Deus salva & illa nostra libertate, non possit habere decreta esse efficacia circa nostros actus liberos, nec causare consensum & determinationem liberi arbitrii, sed illam debeat supponere vel expectare a voluntate creatae, minus domini habebit in illam, quam in alias causas non liberis.

Non latet Auctores oppositos rationis hujus efficacia, ideoque eam duobus modis infringere & enervare conantur. In primis aliqui absolute negant, quod divina majestas habeat idem vel aequale dominium in voluntates hominum, ac in cetera omnia quae sub caelo sunt: alias, inquit, sicut respectu aliorum, tale habet dominium, ut omnia illa vertat quocumque voluerit, sine libertate eorum: ita etiam habere dominium in voluntatem nostram, ut eam verteret quocumque ipse voluerit, absque ejus libertate: quod naturae & conditioni illius repugnat: cum sit potentia libera, & si auctus dominativa. Unde duplex in Deo dominium distinguitur: unum absolutum & despoticum, quale habet supra res naturales; Alterum politicum & civile, quod tantum volunt Deum in voluntates hominum habere.

Alii vero respondent, quod licet Deus habeat in nostras voluntates supremum & absolutum dominium, sicut in cetera omnia; non tamen sequitur quod possit per decretum antecedens, & de se efficaciter, determinare voluntatem ad suos actus liberos obediendos. Quia cum actus liberi procedant a potentia indifferenter ad utramlibet, ut fiant, Deus debet servare jus talis potentiae indifferentis, & supponere, vel expectare ejus determinationem & consensum, ac proinde concurrere cum illa per decretum indifferens & conditionatum, a voluntate humana, quantum ad speciem actus, determinabile.

Verum utraque haec responsio facile potest impugari. Contra primam efficaciter arguitur. Ratio supremi domini supra actiones causarum naturalium, fundatur in dependentia quam habent a Deo creatore, conservatore, & primo movente: Sed eandem dependentiam habent a Deo actus liberi nostrae voluntatis, quia eorum est creator, & conservator, ac primus motor nostrae voluntatis: Ergo idem habet dominium supra nostros actus liberos, ac in ceteras res quae sunt sub caelo.

Nec est quod infeliciter scrupulo haearet in illo termino, Deus quasi velimus significare, quod fides res inanimatas Deus ex suo dominio vertit & immutat sicut vult, sine earum libertate, ita voluntatem nostram sine libertate ejus vertat fua omnipotentia sicut voluerit, quia potentia oppositum significamus, quod fides dominium Dei est super res inanimatas, & modum earum, ut necessario, & sine libertate operentur, ita super creaturas racionales, & modum earum, dominium habet, ut libere, & non cum necessitate moveantur. Sane comparatio ista, & adverbium sine, non est nostrum, sed Scripturae, Proverb. 21. Sicut divisiones aquarum, ita cor Regis in manu Dei, quocumque voluerit vertet illud: Ergo sicut habet Deus dominium in divisiones aquarum, ita in vertendo & immutando cor Regis: nec tamen aliquis sana mente dicitur potest, quod in praedictis Scripturae verbis, ly sine in hoc parificet cor Regis divisionibus aquarum, ut sicut ille sine ulla libertate divino temperant dominio, ita & illud, sed in hoc potius parificat, quod fides aquae non resistunt divisioni, quae manu hominum fit: ita etiam cor Regis, manente potestate, & libertate sua antecedenti ad resistendum, de facto non resistit Deo moventi quocumque voluerit.

Contra secundam responsum militat argumentum, quod sumptum ex auctoritate magni Augustini, assentens quod Deus magis habet in potestate sua voluntates hominum, quam ipsi suas. Ex quibus verbis sic licet argumentari: Deus est dominus actionum liberarum voluntatis creatae, multo magis quam fit domina ipsa voluntas. Sed ipsa voluntas potest determinare se, ubi expectans, ad quod voluerit, quando voluerit, & ubi voluerit, & de facto determinat se, propter dominium quod habet supra suos actus: Ergo Deus potest determinare voluntatem non expectando ejus determinationem, ad quod voluerit, quando voluerit, & quomodo voluerit, sine lesione libertatis illius; ratione supremi domini quod habet in illam. Unde falsum est, quod jura libertatis creatae exigant, quod Deus determinationem liberi arbitrii a voluntate creatae supponat vel expectet. Cum enim ipsa non sit primum, sed secundum liberam, a Deo essentialiter in sua determinatione, suaeque libertatis exercitio dependens, non habet primum & absolutum in suos actus liberos dominium, sed tantum secundarium, & temperatum subordinatione & dependentia a primo libero, primoque determinante. Unde licet debeat se determinare, non tamen per se primo, & independentem a primo libero, primoque determinante, sed solum secundario, & sub motione, applicatione, ac determinatione primi liberi, ut colligitur ex D. Thoma 1. contra Gentes cap. 63. in fine, ubi ait: Dominium quod habet voluntas supra suos actus, per quod in ejus potestate esse velle, excludit determinationem virtutis ad unum, & voluntatem causa exterioris agentis, non tamen excludit influentiam superioris causae, a qua est ei esse & operari: & sic remanet causalitatis in causa prima quae est Deus, respectu motuum voluntatis. Et 1. parte quaest. 19. art. 3. ad 5. Causa quae est ex se contingens, oportet quod determinetur ad aliquam exteriori ad effectum: voluntas autem divina, quae ex se necessitatem habet, determinat seipsum ad volitum ad quod habet habitudinem non necessariam. Quibus verbis aperte habet hoc discrimen inter primum & secundum liberum, & inter Deum & causam liberam & contingentem creatam, quod Deus seipsum primo determinat, independentem a quocumque alio determinante: causa autem contingens creatae, indiget determinari ab aliquo principio extrinseco, scilicet a Deo, tanquam a primo libero cui essentialiter in suis actibus liberis subordinatur. Unde egregie Scotus in 4. dist. 49. quaest. 6. §. Dico ergo, sic ait: Contra naturam voluntatis est determinatio a causa inferiori, quia hoc ipse non est superior: non est autem contra naturam suam determinatio a causa superiori, scilicet Deo. Quod intelligi & interpretari non potest de motione & determinatione pure morali & objective, cum causae inferiores & creatae, moraliter & objective movere possint, & determinare voluntatem, eamque ostensione alicujus boni sibi convenientis, ad ejus desiderium vel auctorem allicere.

Tertium inconveniens sumitur ex perfectione divinae providentiae, cui decreta illa indifferenter non parum derogare videtur. In primis enim modus concurrendi per concursum indifferenter, & sine intentione & volitione alicujus actus & effectus particularis, cum sola intentione generali agendi quod volet creatura, est cecus, ignarus, imprudens, vagus, potentialis, & confusus, facitque Deum similem piscatoribus, qui mittunt rete in mare, ignorantes quos pisces apprehendent, & in suis retibus concludunt, ut declaravimus Tractatu precedenti, disp. 6. art. 6. §. 7. Ergo ille non parum derogat divinae providentiae, quae cum sit perfectissima, attingit res in particulari & in individuo, non autem in communi, vage, & in confuso, & quasi in incertum, ut constat ex dicendis disputatione 8.

Præterea, Modus ille concurrendi eximit ab ordine divinae providentiae & praedestinationis, id quod est perfectissimum, & nobilissimum in creatura intellectuali, scilicet determinationem voluntatis humanae. Id enim quod Deus expectat, vel supponit, & non causat, non est ex ejus intentione, & providentia; quia illa est causa rerum provifarum, & tantum se extendit, quantum ejus causalitas, ut docet D. Thomas infra quaest. 22. art. 2. Sed in sententia Adversariorum, Deus expectat, vel supponit, & non causat determinationem liberam voluntatis creatae per decretum indifferens: Ergo talem determinationem Deus non praedestinat, nec praedestinat: neque illum respicit ut ex sua intentione & providentia derivatam, sed praeter eam factam, ac proinde tanquam casualem & fortuitam. Quod D. Thomas 3. contra Gentes cap. 89. rejicit tanquam errorem quorundam veterum Philosophorum, qui dicebant quod providentia non est de his quae subsunt libero arbitrio, scilicet de electionibus, ut supra retulimus. Et 1. parte quaest. 22. art. 2. ad 4. sic ait: Quia ipse actus liberi arbitrii radiquatur in Deum, ut in causis, necesse est ut ea quae ex libero arbitrio fiunt, divinae providentiae subdantur.

Denique, Ordo divinae providentiae debet esse infallibilis & certus,

73
74
75
76
77
78
79
80
81
82
83
84
85
86
87
88
89
90
91
92
93
94
95
96
97
98
99

Et certus, non solum certitudine presentie, sed etiam certitudine causalitatis: At in decreto indifferenti & conditionato, non potest fundari ordo infallibilis & certus certitudine causalitatis: Ergo tale decretum derogat perfectioni divine providentie. Major constat: Tum quia (ut supra dicebamus) tantum sese extendit divina providentia, quantum eius causalitatis: Tum etiam quia presentie certitudine presentie, sed etiam certitudine causalitatis mediocrum, ut Tractatu sequenti disput. 4. art. 1. ostendimus. Minor etiam non est minus evidens. Primo quia decretum illud, cum sit pure indifferentes, nullum habet infallibilem nexum cum consensu potius quam cum dissentia liberi arbitrii: sed indifferentes eum utroque contingit: Ergo in illo non potest fundari certitudo infallibilis causalitatis, respectu consensu verbis gratia: Secundo, cum tale decretum, in sententia plurimum ex adversariis, non sit absolutum, sed conditionatum, non causet nisi puritatis conditione, que est determinatio voluntatis creatae: Ergo prius Deus cognoscit consensum liberum futurum, quam causalitatem talis decreti.

Dicitur, Quod licet decretum illud indifferentes & conditionatum secundum se non possit fundare certitudinem causalitatis omnino infallibilem, bene tamen ut habet ad junctam scientiam mediam, a qua dirigitur.

Sed contra: Cum scientia media se tenet ex parte intellectus speculativi, ex quo nulla potest derivari causalitas vel efficacia in decreta voluntatis divina, si decretum illud indifferentes & conditionatum, quod Adversarii fingunt in Deo, non possit fundare secundum se aliquam certitudinem causalitatis, non poterit etiam esse fundamentum ordinis certis & immobilibus divine providentie, prout habet ad junctam scientiam mediam, qua habet solum specularem & explorare eventum, & futuritionem rerum, non autem illam efficere.

Quantum inconveniens contra ista decreta indifferentia, deducitur ex complicatione & insuperabili difficultate qua premitur ac fere devoratur Adversarii, in declarando quomodo hoc decretum indifferentes determinetur ad concurrendum eum voluntate, pro consensu magis quam pro dissentia, ex illis duobus que offert ad utramque partem. Nam quando Adversarii dicunt: quod Deus est paratus concurrere cum voluntate ad consensum, si illa se determinaverit ad hanc partem: quid est hoc, si voluntas creata se determinaverit? est-ne aliqua determinatio in actu primo, & antecedenter ad operationem, superaddita ipsi indifferentie potentie, qua posita, Deus determinat absolute decretum suum ad illam partem in quam inclinat illa voluntas prima? Aut aliqua determinatio per modum ipsius operationis & actus secundi, quasi incipiente jam operatione partiali voluntatis, Deus succurrit, & addat suum concursum determinate pro illa parte? Neutrum potest dici: Ergo decretum illud indifferentes, & expectans determinationem voluntatis creatae, est omnino chimericum & impossibile. Major constat, Minor autem, quantum ad utramque partem: prout in primis enim talis determinatio non est actus primus, Tum quia non est habitus superadditus voluntati, cum non semper operemur ex habitu. Tum etiam quia totum quod est in voluntate ante actum, est indifferentes & determinatum, apud istos Auctores, qui denegant predeterminationem antecedentem in voluntate. Non potest etiam dici quod sit actus voluntatis: quia de illo redibit difficultas, quomodo producat cum voluntate, sine determinato consensu, aut quis determinavit concursum ad illum? Et sic vel admittendus erit processus in infinitum in determinatione talis concursus indifferentis, vel concedendum erit, dari aliquem actum voluntatis in rerum natura existentem antecedenter ad concursum & causalitatem Dei, id est, aliquam entitatem creatam a Deo independentem, & imparicipatam, quod est horridum in tota Theologia & Philosophia, ac repugnans primo Symboli nostre fidei articulo, quo nos in Deum: factorem visibilium omnium & invisibilium, credere professumur.

Præterea, Cum determinatio in actu secundo sit ipse consensus & influxus voluntatis, qui utique identificatur cum concursu Dei simultaneo, idem erit ac expectare, ut ipsemet concurrat, ac dicere: si ego concurrere determinate ad consensum, concurrere, quid incipit? aut si videro actum & consensum jam factum, influxum in illum, seu illum faciam, quid implicat, aut absurdus? Certe (ut loquitur Joannes a S. Thoma) *quævis ipse in assertio scilicet scientia media, alia profuditatis est, & rapidissimi virtutibus plena, quam nullus pene transt, quem non absorbeat, vel ad istas efficacia voluntatis divina ejicit.*

Denique decretum illud indifferentes egerit in Deo omnem scientiam mediam, quia objectum ejus sic componit, ut non pertinet ad scientiam liberam, sed mere necessariam, & simpliciter intelligentem. Objectum enim scientie medie, in sententia Adversariorum, est istud: si Petrus in talibus occasibus & circumstantiis tali vocatione ex-

citetur, nec illi desit concursus meus ad consentiendum, consentiet: Sed hæc veritas conditionalis est necessaria, & pertinet ad scientiam simpliciter intelligentem: Ergo & objectum scientie medie. Major patet, Minor vero probatur. Pofito concursu Dei simultaneo, qui ponitur pro conditione in illa conditionali, necessario ei connectitur, & identificatur concursus causa secunda, quia concursus cause prima & secunda, identificatur in eadem actione, quicquid enim est a causa secunda, est etiam a prima: Ergo necessarium est, posito concursu Dei, ponitur concursum causa secunda, nec potest unum separari ab alio, & sic facit sensum omnino necessarium illa conditionalis, immo identicum ac nugatorium. Cum enim dicit, si vocavero Petrum tali vocatione, & non desit meus concursus, consentiet: *si non desit meus concursus*, est idem ac dicere, si aliter, seu ponatur meus concursus, qui equipollent non desit concursum, & adesse seu poni concursum; & sic est sensus, si concurrere simultanee cum illa, consentiet: Atqui concursus simultaneus ad consensum, indivisibiliter est idem ac ipse consensus: Ergo idem est dicere: si concurrero, consentiet; ac dicere, si consentiat, consentiet: que est nugatoria repetitio, ac batologia intolerabilis.

§. III.

Alia inconvenientia reconferuntur.

Alia absurda & inconvenientia deducuntur ex illo triplici & communi Adversariorum principio, quo afferunt voluntatem creatam determinate decretum & concursum Dei ad speciem actus, & ab eo determinari ad individuum, seu ad eligendum banc numero operationem potius quam aliam, ut fupè exponit Suarez in Metaphysica disp. 6. sect. ultima.

Ex hoc enim principio, quod saepe repetunt & inculcant Adversarii, sequitur primo, voluntatem creatam esse primum eligens, & primum determinans, ac proinde primum liberum: divinum vero solum secundum eligens, & secundum liberum. Probatur sequela: Illa causa prius eligit, & prius determinat, que per se primo attingit in actu, vel effectu aliquam rationem priorum illa que ab altera attingitur: Sed ratio specifica in actibus voluntatis creatæ, est prior individuali, & quidditatem constituit, ista vero sit extra illorum essentiam & quidditatem: Ergo si voluntas creata, in suis actibus liberis rationem specificam per se primo attingat, & concursus Dei ad illam determinet, ab eoque solum determinetur ad rationem individualem & numericam sue operationis, voluntas creata erit primum liberum, primumque determinans, divina vero solum secundum liberum & secundum determinans: immo voluntas divina erit posterior voluntate humana, ejusque veluti ancilla & pedissequa: ejus enim determinatio expectare debet, ut determinate in actum nostrum liberis influat: sicut ancilla ut operetur, expectat nutum vel imperium domine suæ, vel scilicet habitus, ut in actum secundum exeant, voluntatis determinationem & flexum expectant: quo exemplo utitur ipse Adversarii.

Secundo ex eodem principio sequitur, id quod melius & perfectius est attribui voluntati creatæ, Deo vero id quod est minus bonum & minus perfectum: quod in Pelagianis fupèissime reprehendit & detestatur Augustinus. Sequela patet, cum enim ratio specifica, utpote constituens essentiam & quidditatem rei, sit nobilior individuali, que est extra essentiam & quidditatem illius, determinatio ad speciem actus, perfectior est determinatione ad individuum: Ergo si ad voluntatem per se primo referatur determinatio ad speciem actus, & divine attribuitur solum determinatio ad individuum, manifestum est, id quod est melius & perfectius attribui voluntati creatæ, divine vero id quod est minus bonum, & minus perfectum.

Confirmatur: Decretum & auxilium indifferentes dat solum possibilem voluntati operandi: ipsum autem velle & operari est a libero arbitrio, sub tali decreto & auxilio indifferenti, se ad velle & operandum determinante: Sed actu velle & actu operari, est quid nobilissimum & perfectissimum, quam posse velle & posse operari, ut constat: Ergo Adversarii dant libero arbitrio id quod est melius & perfectius, Deo autem id quod est minus bonum, & minus perfectum, ut loquitur Augustinus supra relatæ. *In eo quod dicitur esse ambrosius, priores se faciente, posteriorum Deum.*

Tertio ex eodem Adversariorum principio sequuntur duo alia inconvenientia, que illi maxime vitæ putant ex positione decretorum indifferentium: nempe destrui libertatem arbitrii, & Deum esse causam peccati. Sequela probatur, quantum ad utramque partem. Et in primis quod destruat libertatem, facile suaderi potest, argumentum desumptum ex doctrina Adversariorum. Duplex enim solet distinctio in nobis libertas: altera specificationis, que respicit actum quantum ad speciem, & dicit potestatem eligendi

eligendi actum vel objectum hujus vel alterius speciei: altera exercitii, que versatur circa actum in individuo, & quatenus hic & nunc ab homine exercetur. Sicut ergo Adversarii contendunt, quod si Deus determinaret voluntatem creatam ad speciem actus, ab ea tolleretur libertas specificationis, quia (inquit) ita de ratione cause libera est seipsum determinare, ut repugnet eam a Deo determinari. Ita etiam propter eandem rationem, si voluntas creata non se determinet ad actum in individuo, sed a Deo determinetur, sequitur pro talem determinationem, ab ea tolli libertatem exercitii, que non respicit solum actum in specie, sicut libertas specificationis; sed etiam in singulari & in individuo, & prout hic & nunc exercetur. Vel si per istam determinationem, non tollatur libertas exercitii, pro alteram non tollatur libertas specificationis, & sic præcipua Adversariorum argumenta, quibus probare contendunt, ex positione decreti efficacis & prædeterminantis, sequi destructionem, aut lesionem libertatis creatæ, penitus infringuntur, & evanescunt.

Probatur etiam sequela Majoris, quantum ad secundam partem. Deus erit causa peccati, si determinet voluntatem hominis ad aliquam specialem malitiam, ad quam non est ex propria malitia, aut defectibilitate, determinata: Atqui si illam determinet ad eligendum hunc actum in individuo potius quam alium, illam determinabit ad aliquam specialem malitiam, ad quam non est ex sua malitia & defectibilitate determinata: Ergo erit causa peccati. Major constat, Minor probatur. In hoc actu singulari reperitur aliqua deformitas & malitia specialis, que non invenit illi secundum suam rationem specificam; malitia enim que sumitur ex circumstantiis aggravantibus intra eandem speciem, non pertinet ad rationem specificam actus, sed ad individualement: alioquin ille circumstantie mutarent speciem moralem actuum humanorum, & non intra eandem speciem aggravarent. Item actus odii Dei, v. g. secundum rationem specificam abstrahit a latitudine graduali, & ab eo quod sit intensus ut quatuor, vel ut sex: species enim, ut docet Aristoteles, se habent sicut numeri, & consistunt in indivisibilibus. Si vero consideretur in individuo, habet gradus determinatos malitie & deformitatis: Ergo si Deus determinet voluntatem creatam ad eligendum talem actum odii in individuo, illam determinabit ad aliquam specialem gradum malitie, & deformitatis, ad quem illa non erat ex propria malitia & defectibilitate determinata.

§. IV.

Aliud inconvenientia breviter exponitur.

Aliud inconveniens quod ex positione decretorum indifferentium sequitur, sumitur ex manifesta contradictione quam illa decreta involvunt. Implicit enim contradictionem promittit conditionaliter id sine quo talis conditio non potest impleri: Sed voluntas creata in quocumque rerum ordine continuatur, non potest velle, nec se determinare, sine actu Dei concursu: Ergo concursus Dei non potest promitti, vel decerni, sub conditione quod voluntas humana velit aut se determinet. Minor patet, Major probatur. Hæc promissio: si videris hoc objectum, dabo tibi lucem necessariam ad videndum. Aut ista, si operatus fueris, dabo tibi existentiam, est omnino illusoria & ridicula, quia lux est aliquid prærequiritum ex parte objecti, ad hoc ut videatur, & similiter existentia est conditio necessaria ad operandum: Ergo promissio conditionalis in qua conditio non potest impleri sine eo quod promittitur, ridicula est, & involvit contradictionem: positio enim conditiois sub qua fit aliqua promissio, implementatione talis promissionis antecedere debet.

Confirmatur & magis illustratur hæc ratio, alio exemplo aptissimo. Si quis pater debilis & infirmo, ac impotenti ad levandum aliquod ingens pondus, diceret: ego te adjuvabo ad tollendum hoc pondus, si illud tollas, proculdubio iridet illum: quia, ut supponimus, puer ille est omnino impotens & improprietarius ad illud tollendum, nisi adjuvetur ab alio. Ita similiter, cum homo sine concursu Dei sit omnino impotens ad volendum, nec possit se determinare sine ejus auxilio: quia, ut inquit Apostolus, *Deus est qui operatur in nobis velle: vel ut loquitur Augustinus in Soliloquiis, cap. 24. Velle quod bonum est non possum, nisi tu vellis: ridiculum & nugatorium est decretum illud Molinianum, quo Deus decernit concurrere cum homine ad volendum & operandum, si homo velit & se determinet.*

Confirmatur amplius: Cum homo non possit velle bonum, nisi Deo volente, ut ex Augustino vidimus: illud decretum, volo concurrere cum Petro ad amandum, si Petrus velit, sic erit expostumum. Volo ut si velim quod Petrus velit amare, cum eo concurrere ad amandum: quod etiam nugatorium & ridiculum est.

Præterea contra decreta indifferentia est argumentum ad hominem, propositum a Caramuele in Theologia fundamentali, cap. 1. num. 25. his verbis: *Dua circumferuntur sententia; altera que docet causam secundam determinari a prima, altera que primam a secunda: & ad hanc speciem videtur Propugnatores scientie medii. Ergo quando causa secunda determinat primam, vel tollit primam libertatem, vel non tollit? At illud prius dici non potest: Ergo debet dici hoc posterius. Tunc sic: Per vos causa secunda potest determinare primam, illa libera prima: Ergo prima poterit determinare secundam, illa libera secunda. Patres ergo Jesuitæ, cum volunt suam opinionem suadere, sententiam Thomistarum persuadent, & seipso impugnant: ideo enim negant Deum causas liberas determinare, quod determinatio libertati opponatur.*

Demum consutari possunt decreta indifferentia argumentum desumptum ex novo decreto Innocentii XI. tenoris sequentis:

FERIA 5. DIE 23. NOVEMBRIS 1679.

In Congregatione generali S. Romane Universalis Inquisitionis habita in Palatio Apostolico Montis Quirinalis, coram Sanctissimo Domino nostro INNOCENTIO PAPA XI. ac Eminentissimis & Reverendissimis D. D. Sanctæ Romane Ecclesiæ Cardinalibus in universa Republica Christiana adversus hæreticam pravitatem Inquisitionibus generalibus a sancta Sede Apostolica deputatis.

CUM supra dictis Eminentissimis & Reverendissimis Dominis delate fuerint hæc duæ propositiones, *Deus donat nobis omnipotentiam suam ut ea utamur, sicut aliquis donat alteri villam vel librum. Et, Deus subicit nobis suam omnipotentiam: eorumdem jussu, per Theologos ad id specialiter deputatos, diligenter examinatas fuerunt, quorum votis auditis, & re sanctissimo Domino nostro relata, & coram sua Sanctitate proposita, una cum votis ipsorum Eminentissimorum & Reverendissimorum Dominorum S. R. E. Cardinalium, Sanctitas sua decrevit & mandavit ut ambæ propositiones omnino prohiberentur, sicut eas presentis decreto damnat & prohibet, uti temerarias ad minimum & novas, mandataque ne quisquam deinceps eujuscumque sit gradus, ordinis, vel conditionis illas, vel illarum alteram audeat imprimere, vel imprimi facere, five scripsi, aut etiam ore tenus docere, vel asserere, sub penis & censuris in Indice librorum prohibitorum contentis, aliisque Sanctitatis suæ arbitrio infligendis.*

Loco + sigilli.

FRANCISCUS RICARDUS S. R. E. & Universalis Inquisitionis Notarius.

Die 3. Decembris 1679. supra dictum decretum, affixum & publicatum fuit ad Valvas Basilicæ Principis Apostolorum, Palatii S. Officii, & in aliis locis salubri & consueti Urbis per me Franciscum Ferrinum SS. D. N. Pape & Sanctissimæ Inquisitionis Cursorem.

Hoc decreto attingi videntur decreta indifferentia Recentiorum, plures enim ex illis passim docent & asserunt homines habere in sua potestate Dei omnipotentiam & concursum, eoque uti ad libitum, ac determinare sive ad bonum sive ad malum prout ipsis libuerit, & in hoc sensu intelligunt & explicant illud Haic 43. *Serviro me scilicet in iugularibus tuis.* Addant Dei concursum a divina omnipotentia promanantem esse in nobis per modum habitus, quo utimur quando volumus, & sicut volumus, & qui subditur libertati & arbitrio voluntatis nostræ. Unde predictum decretum contra talem doctrinam & sententiam militare videtur, eamque ut temerariam & novam damnare ac reprobare. Standum est igitur antiquæ, ac vera & solida Thomistarum doctrinæ assertentium Dei omnipotentiam eoque decreta, auxilia & concursum non esse in nostra potestate, nec subdi arbitrio voluntatis nostræ, sed potius eum poterat ac suavit sibi subicere, eaque esse ex se & ab intrinseco efficacia, ac proinde non determinari a voluntate creata ad agendum, vel non agendum, sed eam determinare & applicare ad quocumque Deus voluerit, ob supremum & absolutum dominium quod habet in illam, ut supra ex Augustino fupè declaravimus.

ARTICULUS IV.

Convelluntur fundamenta adversa sententia.

UT Adversariorum fundamenta facile convellantur, tria breviter hic præstanda sunt. Primo præcipua illorum argumenta, desumpta ex variis absurdis & inconvenientibus, que putant sequi ex nostra sententia, breviter referenda & exponenda sunt. Secundo demonstrandum est, eadem absurda & inconvenientia, olim a Paulo & Massilianisibus,

contra sententiam D. Augustini fuisse objecta. Tertio ex purissimis ac purissimis hujus Sancti Doctoris fontibus, eorum solutio haurienda erit.

S. I.

Adversariorum fundamenta exponuntur.

89 Contra decreta de se efficacia, & liberi arbitrii consensum antecedentia, praesertim contra decretum praedestinationis gratuita, & antecedentis praesentiam meritorum, de quo Tractatu sequenti disputat. 1. artic. 1. fufe differemus, multipliciter insurgunt Recentiores, eaque variis absurdis & incommodis gravare & exagitare conantur.

In primis argunt Lessius de Praedest. sect. 6. assert. 3. num. 78. & de gratia efficaci, cap. 3. 4. & 5. Molina in 3. p. quaest. 23. art. 4. & 5. disp. 1. §. illud addimus. Vasquez 1. p. disp. 89. cap. 10. & dicunt: Ex illis inflexibilibus, & ipsarum indomutabilitate decretis, indubie factum praesentiam adimantur, factum inevitabile, factum necessarium, & vitam homini factu obligantem esse. Ita enim loquitur Lessius ubi supra: Ergo talia decreta non sunt admitenda. Consequentia patet, factum enim pertinet ad Gentilium, ad se abhorret fidei Catholica. Antecedens autem probatur: Talia decreta sunt tantae virtutis & efficaciae, ut nullam relinquant in voluntate creatae potentiam ad oppositum: Sed in hoc consilii formaliter factum Gentilium: Ergo ex illis oritur factum.

90 Confirmatur, & magis illustratur haec ratio. Gentiles olim constituebantur factum in quadam coordinatione & concatenatione causarum omnino inflexibili & immutabili, ex qua volebant omnia ex necessitate procedere, & ad deum Divinus Thomas 1. part. quaest. 116. art. 3. & quodlibet 12. art. 4. Sed quantum ad propositum, idem est aequivalenter, unica causa omnino inflexibilis & immutabilis, quae est decretum illud praedeterminans, absolutum, & de se efficax, quod in Deo admittimus, ac coordinatio plurium causarum inflexibilium, qualem olim fingebant Gentiles; & solum potest esse differentia, quod illa coordinatio erat ex causis corporalibus, volentes autem divina est summe spirituales, aequivalentes cuiusque firmitati aut inflexibilitati possibili: Ergo decretum praedeterminans, factum inducit.

91 Secundo principaliter argunt Lessius de Praedestinatione sect. 6. num. 17. & sequentibus. Molina quaest. 23. art. 4. & 5. disp. 1. membrum 6. Vasquez 1. part. disp. 89. cap. 10. Valentia in 1. partem disp. 1. quaest. 23. puncto 4. Hoc decretum tollit libertatem arbitrii: Ergo non est admitendum. Consequentia patet, Antecedens probatur. Libertas consistit in potentia fieri dominio quod habet voluntas supra factus actus: Sed postea tali decreto, nullum habet voluntas creatae supra factus actus dominium: Ergo nec ullam libertatem. Major constat, Minor probatur. Liberae arbitrii non habet potentiam, seu dominium super decretum, neque super connexionem inflexibilem, quae intercedit inter decretum & factum voluntatis creatae, cum nihil possit operari impeditivum decreti, vel connexionis illius cum actu: Ergo neque habet potentiam, aut dominium super nostros actus. Antecedens patet, Consequentia probatur. Qui habet dominium super actum, habet etiam potentiam & dominium super omnia quibus talis actus essentialiter dependet: Ergo si liberum arbitrium non habeat dominium super divinum decretum & motionem, seu gratiam ab illo promanentem, a quibus actus nostri essentialiter dependent, nullum etiam habebit supra suos actus dominium.

92 Tertio probat illam opinionem Lessius, libro de Praedestinatione, in praefatione ad Lectorem, & ibidem sect. 2. n. 21. & Molina ubi supra disp. 1. membrum 6. circa finem; Quia, inquit, sequitur ex contraria sententia, homines in desperationem sine salutis adduci: Sed in nulla sententia Catholicorum hoc debet admitti: Ergo omnes Catholicos debent illam sententiam repellere. Sequela probatur: Proponamus duos homines, quorum unum Deus per suum decretum ex se efficax & antecedens statuit salvare, & alterum decrevit damnare: tunc primus nihil potest sperare, cum habeat totum quod possit sperare, scilicet certitudinem inflexibilem suae salutis. Aliter & contra, quomodo non potest non desperare, quem praedestinatio violenta damnavit?

93 Quarto arguit Lessius ubi supra sect. 2. n. 14. & Molina ubi supra: Sententia opposita foecordiam, torporem, & ignaviam hominibus Christianis afferit: Ergo non est admitenda. Consequentia patet, Antecedens probatur. Nullus potest esse sollicitus de bonis operibus, qui existimat omnia nostra opera cum omnibus suis circumstantiis, decreto absoluto & antecedenti, esse ab aeterno a Deo praedeterminata: Atqui sententia quae tollit sollicitudinem bene operandi, causat ignaviam, foecordiam, & torporem: Ergo sententia Thomistarum, & torporem & ignaviam in exercitio bonorum operum causat.

Ex his principiis plura alia absurda & inconvenientia colligunt praefati Auctores, & dicunt ex nostra sententia. Nempe studium virtutis veniunt: Ita Lessius de praedest. sect. 2. incitari homines ad licentiam & dissolutionem vitae: Ibidem ratione decima, & Valentia in 1. partem quaest. 23. puncto 4. Laudem detrahi bonis operibus: Lessius de praedest. sect. 2. n. 13. & 17. orationes refrigerare aut extinguere: Vasquez disp. 89. in 1. p. cap. 10. spem imperandi tolli ex incertitudine illius decreti: Lessius de gratia efficaci, c. 7. num. 2. Exhortationes & correptiones languescere & auferri: Idem de praedest. sect. 3. n. 31.

Denique contra eadem decreta de se efficacia, & consensum voluntatis creatae antecedentia, insurgunt Theophilus Raynaudus, sub assumptiva larva de la Riviere, & Franciscus Annatus, in libro de scientia media, cap. ultimo. Et dicunt quod Calvinus hujusmodi decreta & praedestinationes Dei absolutas introducere conatus est, ut arbitrii libertatem de medio tollerent. Unde ne convenientiam cum haereticis, decreta illa absoluta omnem praesentiam determinationis creatae voluntatis antecedentem, quae a Thomis praedeterminantibus appellatur, a Scholis Catholicorum releganda sunt, & introducenda decreta indifferencia & conditionata, libertatis amica, mitia, benigna, suavia, & praesentione futuri consensu temperata.

S. II.

Eadem absurda & inconvenientia, olim a Fausto & Massilienibus, contra doctrinam Divi Augustini objecta.

UT clare constet haec Recentiorum argumenta non esse recentia, sed perveruta, & veluti rancida; & decreta ex se & ab intrinseco efficacia, quae Lessius foecordia & damnationis vocat, ex Augustini videribus esse decepta: & contra vero alia quae in Deo fingunt Adversarii, & indifferencia appellant; sed quae cerea & plumbea, verius nuncupari possunt (u potest quae sponte liquefcat, & figillationem ac determinationem ab humana voluntate expectent) ab hujus S. Doctoris mente & sensibus esse remotissimas, opera praetium est, breviter hic offendere, Faustum & alios Semipelagianos, eadem omnino absurda & inconvenientia, contra Augustini sententiam saepe obijcisse, easdemque omnino quaerelas contra ejus doctrinam olim intulisse, subindeque Adversarios trita Pelagianorum arma colligere, & obsoleta recudere, ipsique merito illud Prospero contra Collatorem non posse obijcere: Quid de istarum argumentationum rationem illis praesentibus arma colligere?

In primis ergo quod obijcit de fato, habetur apud D. Proferum, Epistolae ad Augustinum, in qua referens praecipuas contra ejus doctrinam Massilienium quaerimonias, ait quod illi querebantur ex Augustini doctrina, sub praedestinationis nomine, factam quandam necessitatem induci. Et in Epistola ad Rusticum in fine. A. inquit, quae de fato justitiam, neque istum quidem errorum (Sanctum Augustinum) in cujus libris copiosissime hujusmodi defuruntur errores. Idem constat ex Fausto lib. 1. de libero arbitrio, cap. 4. ubi doctrinam Augustini impugnavit, sic ait: Sed praesentibus fructu, gentilitatis malum, & inter gratia voluntatis, absconditum erit fatale decretum. Et cap. 12. Recedat hinc originalis definitio, vel fatalis. Idem constat ex Augustino lib. 2. ad Bonificium cap. 5. & 6.

Secundo quod nobis obijcit de libertatis versione, 98 fuisse pariter obiectum a Semipelagianis Augustino, constat etiam ex eodem Prospero in eadem Epistola ad Rusticum, ubi sic loquitur de Massilienibus: Scripsit Augustini, quibus error Pelagianorum impugnavit, insaniant, dicentes eum liberum arbitrium penitus dinoverit. Et interius: Nihil in nos inopere, nihil inconsiderate ad adversarios, dicitur, quod per hanc Dei gratiam, libero nihil voluimus arbitrio. Et Faustus de libero arbitrio, cap. 6. Sicut mare magnum, inquit, quod huc atque illuc veluti ventis agitur, ita ad quidemque bonum vel factum, sine ullo affectu suo, solo divinae potestatis impulsu, mens humana versatur. Ecce haereticus (quem non alium quam Sanctum Augustinum intelligit) sub praetextu gratiae, qualem vult hominem esse post gratiam. Denique in hoc demonstrando, quanta animi contentione Faustus laboraverit, satis indicat ipsa librorum inscriptio, quod adversus S. Augustinum edidit. Praesentibus fidei adversus eos, qui dum per solam voluntatem Dei, aliter dicitur, aliter utrum attrahi, illos in motum deprimi, hinc factum cum Gentilibus afferant, unde & liberum arbitrium cum Manichaeis negant.

Tertio de desperatione conqueuntur etiam Massilien- 99 ses apud Proferum, in Epistola ad Augustinum, dicentes: Ex utraque parte suspitionem laborum fore si neque rejectus ulla industria possit intrare, neque electio ulla negligentia possit excidere. Quoque enim modo se gerunt, non posse aliud erga eos, quam Deus desuper acciderit. & sub incerta spe, cursum non posse esse constantem. Et Hilarius ad eundem Augustinum inquit: illo sanctitatis tuae verbis in moventur, ut di-

ut dicant quendam de desperationem hominum exhiberi. Item Faustus lib. 1. de libero arbitrio, cap. 4. Quid enim ultra speret quia iam gratia sum factus? In quo & contrario non desereret, quae praedestinatio violenta damnavit?

100 Quarto induci foecordiam, torporem, & ignaviam ex Augustini doctrina, Massilienenses clamant ad Proferum in Epistola ad Augustinum, dicentes: Hoc propositum voluntatis, & lapsus curam refrigerandi adinore, & sanctis occasionem teporis afferre: eo quoque utraque parte superfluum labor sit, &c. Quoque enim modo se gerunt, non posse aliud erga eos, quam Deus desuper acciderit. Et interius Removeri itaque industria, tollique virtutes: si Dei constitutio humanas preveniat voluntates. Unde & Faustus lib. 1. cap. 11. Multum, & remunerari gloriae, & remuneratori justitia denegabitur, si summi & illustres viri, per quietem et desideriam coronantur.

101 Quinto studium virtutis retundi, etiam Massilienenses apud Proferum in Epistola ad Augustinum querebantur, ubi verbis: Si aliud habent praedeterminans electio, causa sit adnervitatis interitus. Et iterum ibidem dicunt: Superflua erit industria & laboris indolentia, cujus studium stante electione frustrandum sit. Et Augustinus 4. contra Julianum cap. 8. Calumniam non dicere nihil studii expectari ab humana voluntate debere.

102 Sexto incitari homines ad licentiam & dissolutionem vitae ex Augustini doctrina, fuit etiam saepe Massilienium quaerimonia, ut constat ex Augustino de bono persever. cap. 17. Et ex Fausto lib. 1. cap. 4. ubi ait: Igitur dum liberi intererunt arbitrii, ut alteram partem omnia ex praedestinatione faciant, & desuper esse pronuncias, etiam summa remedia poenitentiae, sensu abrupte impietatis evadunt.

103 Septimo laudem detrahi operibus bonis, aetiam idem Faustus lib. 2. cap. ultimo, circa finem: Ergo, inquit, nostram non poterimus laudi conferre palmam, si volumus necessitate servare naturam?

104 Octavo orationes refrigerare aut extinguere, clamant idem Faustus lib. 1. cap. 4. Quid orare, inquit, homini proderit, in una haurum duarum conditione, omnimodis consilio? nam est ad quam pariem fuerit deputatus ignorat, utramque tamen partem desinat & immutabilem non ignorat. Et iterum interius: Qui unum in origine perditum, alterum in praedestinatione affirmat electum, vult quoque improba persequendo declinare: quid enim aliud dicit, nisi quod ADJUTIO ORATIONIS neuter indiget.

105 Nono spem impetrandi tolli ex incertitudine divini illius propositi, conqueuntur etiam Massilienenses apud Augustinum, de praedest. SS. cap. 11. ubi Massilienium scripturam, statim sibi retellendum proponens, ait: Sed incerta est mihi, inquit, de me ipso voluntas Dei. Quibus continuo respondet: Quid ergo, tua ne tibi voluntas de te ipso certa est, nec times? Qui stat, videt se cadere. Cuius igitur utraque incerta sit, cur non homo firmiori quam infirmiori libere suam, sicut, cavitateque committit. Et de bono persever. cap. 17. ait Massilienenses a praedestinatione quam ipse docebat abhorruisse, eo quod verberantur, ne plus desperationis, quam exhortatio videretur afferre, dum cogitant qui adiuvent, interuent esse homines ignorantibus, cui largitur Deus, cui non largitur hae dona. Unde etiam Hilarius in Epistola ad Augustinum, refutat eisdem Massilienenses Augustini praedestinationem repulisse, eo quod ad terrarum voluntatis Dei se deduci volebant. Cui, respondens Augustinus de praedest. Sanct. cap. 11. dicit: Se mirari homines illos infirmitati sua se male considerant, quam firmitati promissionis Dei.

106 Decimo exhortationes & correptiones languescere & auferri, fuit etiam constantis & perperna Massilienium quaerimonia, ut constat ex eodem Augustino de bono perseverantiae, cap. 17. ubi Massilienium verba sibi retulanda proponens, ait: Nihil enim, inquit, posse correctionis, stimulis excitari, si dicitur, in conventu Ecclesiae, negligentiam ostendit: ita se habet de praedestinatione definita sententia voluntatis Dei, ut alii, &c. Item apud Hilarium, in Epistola ad Augustinum, sic Massilienenses loquuntur: Nam si se praedestinati sunt ad utramque partem, ut de illis nullus possit accedere: quo periret: tanta extrinsecus correctionis instantia? Unde enim Profer scribens ad eundem Augustinum, postulabat ab illo edoceri: Quomodo nam per hunc praedestinationem propositi Dei, non erant qui corripuerunt sunt, impeditur, nec occasione negligentiae habentur, si se praedestinatis esse desuper.

107 Denique Pelagianos & Semipelagianos olim D. Augustini sententiam, tanquam Manichaeorum errorem condemnasse, illuque Sanctum Doctorem, & invictissimum divinae gratiae propugnatorem, tanquam haereticum & Manichaeum apud Catholicos diffamasse, constat: Tum ex ipse Fausto, Semipelagianorum Anteliano, in libris saepius citatis de libero arbitrio, in quibus D. Augustinum (supra praesentem nomine) haereticum & Manichaeum appellat. Tum etiam ex ipse Augustino, lib. 2. contra duas Epistolas Pelagianae, cap. 1. ubi loquens de Pelagianis, ait: Nisi aliud videretur, nisi ut hae horribiles haerese (scilicet Manichaeorum) obijcti, cujus se Adversarios conqueunt, latenter in Theol. quae, Tom. I.

mici gratia, sub laude naturae. Et libro 3. cap. 9. Encogitaverunt, MANICHAEORUM DETESTABILI NOMINE, imperitios quoque potuerunt deterrere, ut adversus eorum perverissimam dogmata, aures accommodent veritati. Et lib. 1. contra Julianum cap. 4. Quid nomen, inquit, dilaniare vitas nostras, & Anobisum factis, tacito ejus nomine, MANICHAEUM? Has fere omnes Pelagianorum & Semipelagianorum quaerelas, seu potius calumnias contra Augustini doctrinam, collegit D. Profer in carmine de ingratis, cap. 26. & 27. his verbis:

Hic vanam insano proferis corde quaerelam: Omne opus arbitrii sublatum vociferantes, Currite currentem, si non & velle volentem est: Nec vitis panam debere, aut premia laudat, Si vel naturam obstrictam mala velle necesse est, Vel nostro adscribi nequeunt bene gesta labori. Nuncquid non eadem sapient, eademque porant? Vestri illi quorum ratiocinatio verborum magistri? Sed quia consilium cognata superbia gessit, Praesentibus, & vobis nunc responderetur, & illis.

Et capite 13.

Hoc itaque arbitrium, cum sancta gratia, tolli dicitur, & perini, vicia aspirant passat. Quid mirum rubida si corat praesentibus iter, Naturam amat, & pallis medicum, cognoscit tandem, Antiqui commenta doli, & desuper capias Aures: ceteros rursus praesentibus suscipere. Partem de fructu praesentibus bona poma Arbitrii ramis, non hae vae sua reformas, Nec speciem Angelicis nutriti cibus iste detoris, Sed viderunt avidos, & terra hinc vimentes, De fastidiis praesentibus abripit arbore vicia: Hujus ope & fructu viderunt esse, ut revolvant Languida mens, etiam praesentibus bene viderunt posse, & in Christo inveniat quod perdidit in se.

ARTICULUS V.

Ex doctrina D. Augustini & S. Thomae solvuntur argumenta articulo praecedenti proposita.

LIcet praecipua Adversariorum argumenta, facile solvi possint ex doctrina articulis praecedentibus tradita: nihilominus ut magis constet nostram doctrinam non esse novam, nec aliunde quam ex purissimis utriusque Sancti Doctoris fontibus fuisse desumptam, ex illis etiam haurimus solutionem omnium argumentorum, quae articulo praecedenti proposita sunt.

S. I.

Solvitur primum argumentum.

AD primum ergo dicendum est, duplex in rebus hu- 109 manis posse distingui factum: Unum Ethicum & profanum, a Gentilibus omnia consensum; Aliud Christianum & Catholicum, a Deo Augustino & S. Thoma receptum. Primum est libertati contrarium, & necessitates antecedentem & absolutam in rebus humanis inducens. Secundum vero libertati non praesentibus, sed potius eam fovet, praesentibus, firmat, & emulsa, nec aliam necessitatem, quam inflexibilitatis & consequentiae; quae libertati non adversatur, inducit. Denique factum primo modo sumptum, consistit in quadam concatenatione & coordinatione causarum naturalium, omnino inflexibili & immutabili, sive in quadam dispositione systerum seu constellationum, ex qua Gentiles existimabant omnia in rebus humanis contingere; & ab illa non solum actus & eventus, sed etiam ipsae nostras voluntates dependere, ut refert Divus Augustinus lib. 2. ad Bonificium, cap. 6. Factum vero in secunda acceptione, nihil aliud est quam divina providentia, aeterno & immutabili suo decreto praedeterminans, praedestinans, & praedeterminans omnia quae sunt in mundo, sicut juxta naturam & conditionem causarum secundarum a quibus proveniunt. Ut enim ait S. Augustinus apud Proferum, sententia 58. Divina voluntas est prima & summa causa omnium corporalium, spiritualiumque motionum: nihil enim sit visibiliter, & sensibilibiter, quod non de invisibili & intelligibili summi Imperatoris aula, aut judicatur, aut permittitur, secundum instabilem justitiam praesentibus, atque panarum, gratiarum, aut retributionum, in ista totius creaturae amplissima quadam, immensoque Republica.

In hac ergo secunda acceptione admittere factum non inconvenit, sed pium & Catholicum est, nam ut ait Sanctus Thomas opuscul. 2. cap. 138. Necessitas est ponere factum penitentibus omnia divina providentia subjicere. Et quodlibet 12. quaest. 3. art. 4. hanc partractans quaestionem, Utrum omnia subsint factu? subscribit sententia illorum, qui dicunt quod a providentia Dei omnia sunt praedeterminata & ordinata. Et in hoc sensu docet posse concedi quod omnia

substantiarum fore iuxta illud Boetii, *Facium est immobilis* *dispositio rebus mobilibus inherens*. Adde tamen non esse *verumdemque habere nomine*, quia cum Gentilibus nec nomina *conveniunt habere communia*. Similia habet opus. 2. c. 138. ubi haec scribit: *sed quia cum infidelibus, quantum possumus, nec nomina debemus habere communia, ut a non iniquis* *liberitate erroris accessu sumi possit, cautius est subditum, ut* *suavi nomine referantur, propter hoc quod factum conveniunt* *& communis secundam primam acceptationem sumitur*. Unde *Augustinus 5. de Civitate Dei dicit, quod si quis secundo* *modo factum esse credit, sententiam tenet, & linguam corrigat,* *& non dicit factum, sed providentiam*. Idem docet 3. *contra Gentes, cap. 93. Demum 1. part. quest. 116. art. 3.* *querit: An factum sit immobile? Et hujus questionis sic* *respondet: Dicendum quod dispositio secundarum causarum,* *quam factum dicitur, potest dupliciter considerari. Uno modo* *secundum ipsas causas secundas, & sic se disponunt seu* *ordinantur. Alio modo per relationem ad primum principium a* *quo ordinantur, scilicet Deum. Quodam ergo posterius istam* *seriem, seu dispositionem causarum esse secundam se necesse* *est, ita quod omnia ex necessitate contingerent, propter hoc* *quod quilibet effectus habet causam, & causa posita, necesse est* *effectum sequi: Sed hoc patet esse falsum per ea quae supra dicta* *sunt. Alio vero e contrario posterius factum esse mobile, etiam* *secundum quod a divina Providentia dependet. Unde Augustinus* *dicitur quodammodo factum esse mobile, ut Gregorius* *diffinitio dicit: Sed hoc supra exclusum est, quia immo-* *biliter divina Providentia regnat. Et ideo dicendum, quod* *factum secundum considerationem secundarum causarum mobi-* *le est, sed secundum quod subest divina Providentia, immo-* *biliter factum, non quidem absolute necessitate, sed* *conditionate, secundum quod dicitur hanc conditionem esse* *veram, si Deus profecto hoc fecerit, &c.* Unde de non *Boetius dicitur factum esse mobile, postquam subdit, quod* *tamen ab immobilis Providentia profectus cordis, ipsum* *quod immobilis esse necesse est. Haec Sanctus Thomas, in* *quibus verbis tria ponderanda sunt, quibus decreta indif-* *ferentia & Moliniana penitus jugulantur. In primis enim* *aliter S. Doctor, quod omnia sunt a divina Providentia* *praedeterminata, & praedicta. Secundo docet posse con-* *cedi a Catholicis omnia subijci fato, dummodo nomine* *fati intelligatur divina providentia, omnia quae sunt in* *mundo praedeterminata, ac praedicta. Tertio ait, quod* *factum secundum considerationem causarum secundarum* *mobile est, sed secundum quod subest divina Providentia,* *immobilitatem fortiter. Haec autem cum decretis in-* *differentibus non posse coherere, quis non videt? Quis* *enim dixerit a decreto indifferente, a voluntate creatae* *determinabili, & consentium ac determinationem liberi* *arbitrii supponente, vel expectante, adus nostris liberos* *esse praedeterminatos, praedictos, ac praedictos? Quis* *etiam, nisi lapsus aut insanus, decreta illa indifferen-* *tia, adeo libertatis amica, mitia, benigna, blanda, sua-* *via, ac temperata (in loquuntur Adversarii) auferret no-* *mine fati appellare, & afferere ex hujusmodi decretis* *factum quoddam in rebus humanis induci? cum potius ipsi* *Adversarii facta decreta in Deo fingant, ut a rebus huma-* *nis factum omnino excludant, quod induci putant a* *decretis absolutis, determinatis, & de se efficacibus, quae* *idcirco Lessius, ut supra vidimus, ferrea, adamantina, in-* *extinguibile appellat. Denique quomodo verificari* *potest, quod factum secundum quod subest divina Providentia,* *immobilitatem fortiter, ut loquitur Sanctus Doctor, si* *illa concurrat cum causis liberis decreto tantum indif-* *ferente & conditionato, & a voluntate creatae determinatio-* *nem supponente, vel expectante? Certe haec in parte di-* *scitare de mente & doctrina D. Thomae, illicque decreta in-* *differentia affingere, est reperbas Self offundere, vel, ut* *ajunt, in medio recitare.*

110 Dices primo cum Petro a Sancto Joseph, in Opusculo *quod deservitur Divi Thomae appellat. Divus Thomas lo-* *co supra disp. 5. sect. 5. relato, in fato secundum quod sub-* *est divina Providentia, immobilitatem, & necessitatem* *quandam agnoscit, non absolutam, sed conditionalem;* *secundum quod dicitur (inquit S. Doctor) hanc conditionem* *esse veram, si Deus profecto hoc fecerit, &c.* Ex quo *insert praefatus Auctor, secundum doctrinam D. Thomae,* *decreta & providentiam Dei supponere praesentiam futu-* *rorum, & inini scientiae media.*

111 Sed facile respondetur quod quando Sanctus Thomas *ait, factum secundum quod subest divina providentia,* *non inducere necessitatem absolutam, sed conditionalem,* *solum intendit docere, ex illo non tolli aut ledi libera-* *tem, nec induci in rebus humanis aliam necessitatem,* *quam hypotheticam & consequentem, quae libertati non* *praesudicat. Nam licet aeternum divina providentia* *decreta, antecedit determinationem, & liberum consen-* *suum nostrae voluntatis, quia tamen illam antecedit per* *modum causae, & primum principii, & veluti primum radi-* *cis totius libertatis & contingentiae quae est in rebus crea-* *tis, ut docet ille Sanctus Doctor locis supra relatis; est* *emittens seu aequivalenter consequens, ac proinde*

necessitatem tantum consequentem & hypotheticam in re- *bus humanis induci, ut alibi infans exponemus. Unde* *quando Sanctus Thomas subdit, quod tale decretum ha-* *bet necessitatem quandam conditionalem, secundum quod* *dicitur, &c. non loquitur de praesentia independenti* *a decreto, illudque antecedente, quae scientia media ap-* *pellatur; sed de praesentia fundata in decreto, eique in-* *mixta: ut patet ex his verbis quae immediate subiungit:* *Unde enim Boetius dicitur facti seriem esse mobilem postquam* *subdit, quod tamen ab immobilis Providentia profectus exor-* *dit. Quibus verbis, fati, ut divina providentia subest,* *firmam esse ac immobilitatem, cum Boetio, reduci in im-* *mobilitate providentiae exordia, & causalitatem, non vero* *in praesentiam futuri consensus.*

Adde, quod si D. Thomas velle decreta divina *providentia, supponere praesentiam futurorum, & inini* *scientiae mediae, non diceret quod a divina Providentia* *omnia sunt praedeterminata, sed potius quod ab illa om-* *nia sunt praedeterminata: liquidem eius decretum non* *antecederet, sed praesupponeret determinationem volun-* *tatis creatae, ac proinde non praedeterminatio, sed postde-* *terminatio dici deberet.*

Dices secundo cum eodem Auctore ibidem: *Rigidissimi* *fati assertores inter Ethnicos, non aliam in actibus nostris* *libertatis necessitatem agnoscebant, quam quae oritur ex* *causa, quam amoveri, vel cuius operationem impedire, non* *est in nostris potestate. Non enim dubitabant, quia si variaretur* *decretum Dei, aut consensio, effectus, etiam qui aliter* *ipsi possent erant inevitabiles, quatenus essent obnoxii. Unde* *Augustinus, ut notat Sanctus Thomas, conatur facere, &* *praedixit Deus scilicet ad mutationem decreti, ut ex consequenti* *eorum facta in nullo commutarentur. Quo ipso existimamus* *facta in se illa dicta esse inevitabilia, inevitabilia autem in se-* *le complexu dicuntur. Cum ergo homo non possit avertere a se-* *physicum praedeterminatum, & ex parte non possit non agere,* *sed necessitate agere in seipso, non potest non esse prae-* *teritum, & necessitate non potest, quia veritas illi verita non* *admittit fatum illud praesens, immobilitate & inevitabile, quod* *S. Thomas loca citato refert, & cum eo omnes Catholici: est* *linguam corrigere, nec dicitur a se dimittere factum, aut* *hinc inde, sed praedeterminatum.*

Respondet quod rigidissimi fati assertores inter Ethni- *cos admittent factum ortum ex causis naturalibus &* *necessariis, quales sunt constellationes siderum, & curfus* *planetarum, quae non possunt movere & determinare vo-* *luntatem ad unum per modum liberi, sicut ejus natu-* *rae expellit, sed solum ad unum per modum naturae, sicut* *determinatur res naturales & necessaria. Unde cum tali* *fato non potest stare, & conjungi, seu componi libertas,* *& potentia ad oppositum, ac proinde ut voluntas sit libe-* *ra, & potens ad oppositum, necessarium est tale fatum mu-* *tari, seu dividi, & amoveri a voluntate creatae. Decre-* *ta vero praedeterminata, non solum procedit a primo li-* *bero, sed etiam a prima totius libertatis & contingentiae* *radice, & causa, efficacia scilicet infinita divina volun-* *tatis: unde cum causa non tollat aut destruat effectum,* *sed potius illum laesat, ponat, efficiat, ac perficiat, tan-* *tum abest quod libertas & potentia ad oppositum, cum* *tali decreto cohaere & componi non possit. qui potius* *sine illo non potest poni in terminatur, libera determinatio* *nostra voluntatis, ut supra ostendimus.*

Adde etiam, esse aliud notabile discrimen inter decre- *ta praedeterminata, & factum rigorose sumptum, quod* *Gentiles olim admittent. Illud enim erat a causis om-* *niino extrinsecis voluntatis creatae, scilicet a sideribus &* *corpibus caelestibus, ut supra vidimus ex Augustino.* *Illud vero procedit a Deo, qui cum sit Auctor & princi-* *pium animae & voluntatis, & ratione illi conjungatur, ve-* *luti anima ipsius animae, & principium in quo vivimus,* *movemur, & sumus, ut dicitur Actuum 17. non reputa-* *tur tamquam agens extrinsecum respectu nostrae volun-* *tatis, ut alia agentia creatae, sed inter causas internas il-* *lius computatur, magisque habet, ut ait Augustinus, in sua* *praefate voluntate hominum, quam ipsi sunt. Et ideo licet* *factum Gentilium cogere voluntatem, eique violentiam &* *necessitatem inferret, non tamen decretum praedeterminans.* *Unde S. Thomas variis in locis docet, voluntatem creatam,* *ratione libertatis sibi indite, non posse ab aliquo* *agente extrinsecis determinari, & inclinari: excepti tamen* *ipsum Deum, qui est causa & auctor ipsius voluntatis,* *& qui, ut diximus, inter causas internas illius computa-* *tur: ut videtur potest 3. contra Gentes, c. 38. r. p. q. 83.* *art. 1. ad 3. & q. 105. art. 4. ad 1. ubi sic habet: Illud quod* *movetur ab altero dicitur cogi, si movetur contra inclinationem* *proprium: Sed si movetur ab alio quod sibi sua propriam in-* *clinationem, non dicitur cogi: sicut gravitas cum movetur deorsum* *a generante, non cogitur. Sic igitur Deus movens voluntatem,* *non cogit ipsam, quia dicit ei ipsa propriam inclinationem.*

Non est etiam omnium, praedictum Petrum a S. Jo- *seph, toto illo Opusculo, quod D. Thomas defensionem ap-* *pellat, & quod veritas ejus impugnetur decretum, perpetua* *halluci-*

inallucinatione & equivocatione laborare, ex prava ac *perversa sententia compositi, & divisi diligentia & explica-* *tione, quam affingit Thomistis, & quam haust ex fontibus* *Molinianorum, eodem equivocationis morbo hac in* *parte laborantium. Exillim enim, sensum compositum* *Thomistarum in eo consistere, quod stante, & composita* *praedeterminatione ad amorem v. g. cum voluntate creatae* *(id est quando illa stant, & in voluntate remanet) volun-* *tatis non potest non amare: quasi talis praedeterminatio* *auferat a voluntate potentiam ad non amandum, vel illam* *liget, aut impedit. Sensum vero divinum sic esse in-* *telligentium, aut ablata, divisi, separata, & veluti excusa-* *ta praedeterminatione a voluntate creatae, tunc tantum, &* *non alias potest non amare, & habet facultatem ad opo-* *situm. Hunc pravam sensum ille Auctor toto illo opus-* *culo imponit Thomistis, cum Suarez, Vasquez, Molina,* *Lessio, Meratio, & alii Societatis Scriptoribus, quorum* *nullus quem viderim, hanc celebrem distinctionem, ex* *quo pendet intelligentia & resolutio hujus difficultatis,* *recte exposuit, vel intellexit: ut alibi laus Tract. de* *praed. disp. 8. art. 4. ostendimus, & aperte demonstrat* *anis ex illudibus nostri Conventus Tolosani, in opus-* *culo de vera & legitima intelligentia sensus compositi &* *divisi, edito Parisiis 1638.*

Horum ergo vestigia inherens Petrus a S. Joseph, in *eundem scopulum impingit, & ex prava ac perversa hu-* *jus distinctione intelligentia, plures in praefato opusculo* *Thomistis affingit absurditates & falsitates: ut videlicet* *non posse delectare Divinis motibus. Non posse illi resistere.* *illa posse non remanere in voluntate creatae potentiam ad opo-* *situm, sed solum illa separata, & volenti Divina ac senora.* *Ad illa voluntatem creatam moveri necessario, & inevitabiliter,* *irresistibiliter, &c. Et ea omnia inevitabilia fatum, deest li-* *bertatem arbitrii, antecedentem necessitatem induci, & simi-* *lia monstra, figmenta, ac fomenta, quae ille Auctor in sua* *affingit imagine. Unde tandem in fine illius opuscu-* *li, quasi ovans ac triumphans exclamatur: Praedeterminatio-* *nem physicam non esse pressis emangemiam: periculum enim* *est, ne illa simul cum laqueis brevis animae efflaret.*

Verum haec verba sunt, & inanes solum sonitus, ac *ridiculi & pueriles triumphi. Tantum abest quod in illo* *Opusculo praedeterminatio physicam graviter, & usque ad* *fundamentum, Auctor ille vulneraverit, tamque, ut exillim-* *us, ad extremam angustiam redegerit, utumque valens* *ei inderit: quinimo nec primam illius cutem attigit,* *ipsius enim gladius plumbeus est, eique in Thomistis* *impetus debilis, ac caecus, pluraque supponens, & non* *probens, quae a Thomistis constantissime negantur, & quae* *ad illorum principia & doctrina sunt penitus aliena, ut* *facte ostendimus in Tractatu de actibus humanis disp. 6.* *art. 2. §. 12. & sequentibus. ubi omnia quae ille Auctor* *in praefato opusculo ex S. Thomae nobis objicit, dilucide,* *& exacte referemus, ac rejellemus.*

§. II.

Alia argumenta solvuntur.

ut voluntas creatae habeat dominium secundarium & de- *pendens in suos actus liberos, non requiritur quod ha-* *beat in sua potestate divinum decretum, eisque motio-* *nem, vel auxilia gratiae, quae ab illo promanant, aliaque* *quae ad supremum Dei dominium essentialiter pertinent.* *Solutio est D. Thomae 1. 2. quest. 105. art. 2. ad 1. ubi ait:* *Homo est dominus suorum actuum & volentis & non volentis* *propter distinctionem rationis, quae potest fieri ad non amare* *prosem, vel ad aliam, & hoc potest fieri vel non debitorum, &* *hujusmodi sit dominus, oportet quod hoc sit per deliberationem* *praedictam, cum hoc non procedat in infinitum, oportet quod* *finaliter debeat ad hoc quod liberum arbitrium hominis* *moveatur ab aliquo exteriori principio quod est supra mentem* *humanam, scilicet Deo: ut etiam Philosophus probat in capi-* *tulo de bona fortuna. Unde mens hominis, etiam sani, non* *ita habet dominium sui actus, quia indiget moveri a Deo,* *& multo magis liberum arbitrium hominis infirmi post peccatum,* *per quod impeditur a bono per corruptionem naturae.* *Idem docetur supra quest. 9. art. 4. ad 1. his verbis: De* *ratione voluntatis est quod principium ejus sit in ira, &* *oportet quod hoc principium intrinsecum sit primum principium,* *non movetur ab alio: unde motus voluntatis, est habitus prin-* *cipium primum intrinsecum, tamen principium primum est* *ab extra, sicut & primum principium motus naturalis est ab* *extra, quod scilicet movet naturam. In his duobus testimo-* *niis solvit D. Thomas argumentum, quod apud Adversarios* *Palmarum est, & in hoc certamine, veluti Achil-* *leum. Videndus est etiam 1. part. quest. 85. art. 1. ad 3.* *quest. 105. art. 4. ad 2. & q. 3. de malo art. 2. ad 4.*

Ex his patet, nullum ex aliis absurdis & inconvenien- *tibus quae nobis objiciunt Adversarii, nempe studium vir-* *tutis retundi, orationes restringere, vel extrinseci, for-* *tidiam, torporem, & ingraviam generari, aliaque quae* *supra retulimus ex Lessio, Molina, Vasquez, & aliis Re-* *centioribus, sequi ex nostra sententia. Ut enim erudite* *docet Prosper lib. 2. de vocatione Gentium, c. 36. Quam-* *vis quod voluntas Dei nullis potest ratione non fieri, nulla ta-* *men non solentur orandi, nec per electionis propositum, libe-* *ri arbitrii devotio relaxatur: cum implenda voluntati Dei ita* *praedeterminatus effectus, ut per laborem operum, per instan-* *tiam supplicationum, per exercitia virtutum suam incrementum* *meritorum; & qui bona egerint, non solum secundum propo-* *situm Dei, sed etiam secundum sua merita concitentur. Ob hoc* *enim in remississimo ab humana cognitione secreto, praesentis* *hujus electionis abscondita est.*

Similia habet S. Gregorius lib. 1. Dialog. cap. 8. ubi haec *scribit: Obveneri nequaquam possunt, quae praedeterminata sunt* *in fine: Sed ea quae sancti viri orando efficiunt, ita praedetermi-* *nata sunt, ut precibus obtineantur. Nam ista quaeque peccata* *regni praedeterminata, ita est ab omnipotenti Deo disposita, ut* *hoc electi pro labore percipiunt, & quatenus postulantur mercedem* *accipere, quod est omnipotens Deus ante facta dispositio* *donare. Quod subinde Abrahami probat exemplo, qui cum* *per Isaacum praedeterminata scilicet foret, eadem tamen Isaac* *precibus emergenda fuit. Unde nimis confusum (in-* *quit) quia praedeterminatio precibus impeditur, quando in quo* *Deus multipliciter semen Abraham praedeterminavit, oratione* *obtinuit.*

Demum S. Thomas infra quest. 23. art. 8. sic dicitur: *Sicut sic providentur naturales effectus, ut etiam causa na-* *turales ad illos naturales effectus ordinantur, sine quibus illi* *effectus non procedunt. Ita praedeterminatio factus alicui, ut* *etiam sub ordine praedeterminationis cadat quia quilibet homini* *promoveat in salutem, vel oratione propria, vel aliorum, vel* *alia bona, vel quicquid hujusmodi, sine quibus aliquid salu-* *tem non consequitur. Unde praedeterminatio consentium est, ad bo-* *num operandum & orandum, quia per hujusmodi praedetermi-* *nationis effectus certitudinaliter implentur. Propter quod dicitur* *a Petri 1. Sagaciter ut per bona vestra opera, certam vestram* *vocationem & electionem faciatis.*

Adde etiam, quod illa omnia argumenta & inconvenien- *tia aequae militare videntur contra inallucinationem divinae* *praesentiae, ac contra efficaciam intrinsecam divinatorum* *decretorum: Unde inquit Augustinus de bono perseverantiae* *c. 15. Ista cum dicitur, ita nos a consensu vera Dei gra-* *tia, id est quod non secundum meritum nostrae datur, & a con-* *sensu secundum eam praedestinatione Sanctorum deterrere non* *debent; sicut non deterrimur a consensu praesentia Dei, si* *quid de illa populo sic loquitur ut dicit: sive nunc recte operati,* *sive non recte, tales vos eritis postea, quales vos Deus futurus* *esse praeservit, vel boni si bonos, vel mali si malos. Nunquid* *enim si hoc auditu nonnulli in corpore significatione veritatis,* *& a labore prodeunt ad libidinem post concupiscentias suas eant,* *properea ad praesentiam Dei factum futurum esse esse quod* *dictum est: Nonne si Deus illos bonos futuros esse praeservit,* *boni erunt in quantumlibet nunc malignante veritate? Si au-* *tem malos, mali erunt, in quantumlibet nunc bonitate conan-* *tur? Subdit: Fuit quidam in nostro Monasterio, qui emption-* *ibus Fratrum, cur quaedam non facienda faceret, & facien-* *da non faceret, respondebat: Quisquam non sum, tunc vero* *qualem me Deus futurum esse praeservit. Qui praeservit verum* *dicebat, ex hoc vero non prohibetur in bonum. Sed usque alio* *praeservit*

ARTICULUS VI.

Alia argumenta solvuntur.

profecti in malum, ut deserta Monasterii societate, fieret canis...

Requit capite sequenti, & inter alia, verba haec aurea scribit: Cavendum est...

120 His Augustini testimonium addam verba Benedicti Pererii, Societatis Jesu, viri, ut ait Posselinus ejusdem Societatis...

§. III.

Ultimum argumentum diluere.

121 Ad ultimum argumentum breviter dico, quod si illud recte concluditur, probaret etiam profertibendum esse scientiam mediam...

Unde solum hic referam quod ait Magister Lorea, Generalis Ordinis Cisterciensis, & in Academia Complutensi Primarius, disp. 21. de gratia, conclus. 1. nempe, Nihil excedit eo qui insuperabili tentatione deservit...

Addam etiam quae scribit Baronius ad annum 409, Tomo 6, pag. 943. Recentiores illos prudenter admonens & corrigens: Videtur (inquit) quanto periculo quidam ex Recentioribus se exponunt...

Alia solent ab Adversariis proponi argumenta, tum ex auctoritate Scripturae & SS. Patrum, tum ex ratione, quae hic breviter referemus ac diluimus...

§. I.

Solvitur argumentum desumptum ex inexculpabilitate peccatorum in die judicii.

122 Hoc argumentum primum extollunt & magnificant quidam Recentiores, illudque sub his terminis proponunt. Scriptura & SS. Patres dicunt, omni excusatione cariturus improbus in die judicii, quia quamcumque preterax occasionem sui lapsus, & quodcumque allegat sibi fuisse impedimentum ad bene operandum, poterunt eis opponi alii, qui in eodem fuerint cum illis facti antecedenti, & tamen recte egerint: Sed hoc non potest verificari, si divinum decretum sit ex se efficax, & praedeterminans voluntatem ad operandum: Ergo tale decretum rejiciendum est. Minor probatur: Sed hoc in die judicii non poterit opponere improbus & peccatoribus aliquos viros bonos & justos, qui caruerint decreto efficaci & praedeterminante physica, & tamen recte fuerint operati, cum tale decretum, & praedeterminatio ex illo permanans, sint omnino necessaria ad bene operandum, & aliqua applicatio liberi arbitrii, praerequisita ad agendum, ac proinde pertinens ad statum antecedentem potentiae liberae: Ergo in nostra sententia impossibile est quod Deus opponat in die judicii malis Angelis, aut hominibus perveris, aliquid, vel aliquos, qui fuerint in eodem statu antecedenti cum illis, & tamen recte operati sint.

123 Confirmat hoc argumentum, & dicunt ex doctrina Thomistarum sequi, vanas reddi exprobrationes, quibus Deus in sacris literis exprimit vineae suae (id est populo Israelitico, vel animae fidelium) quod avas non ferat, sed spinas, aut labruscas, hoc est quod non faciat fructus bonorum operum, sed opera mala & perveria, ut habetur Isaia 5. Sequela probatur: Ut iusta sit exprobratio, debet esse talis cultura vineae, per quam fructum reipsa ferret, & non solum per quam possit producere fructus: Sed si tali vineae desit aliquid praerequisitum ad operandum, applicatio scilicet potentiae, quae est a decreto efficaci, non habet revera sufficientem culturam, per quam fructum reipsa ferat: Ergo immerito Deus illi exprobrat, quod non faceret uvas, sed labruscas, & imprudenter ab illa exprobrat fructus bonorum operum.

Hoc explicat & confirmat exemplo agricola, qui si ultimum manum non adhiberet vineae suae, & illi denegaret aliquam culturam omnino necessariam ut faceret fructus, immerito conquireretur de tali vinea, eo quod non ferret uvas, sed spinas aut labruscas. Sicut enim immerito quis exprobrat homini constituto in tenebris, & non habenti copiam luminis, quia non videt, licet oculos habeat integros & sanos; quia si lumen eideest, non plus jure expectari potest ab homine oculato quod videat, quam ab homine caeco.

124 Ad objectionem in primis dico cum Augustino Epistola 105. ad Sixtum, illam omnes vires suas perdere in parulis qui sine baptismo decesserunt: Illis enim Deus non poterit opponere in die judicii aliquos, vel aliquem ex praedeterminatis, qui sine baptismo in re vel in voto, fuerint justificati, & salvati.

125 Secundo dico, illud argumentum non solum militare contra decretum praedeterminans & ex se efficax, quod admittunt Thomistae; sed etiam contra gratiam congruam, quam docent Suarez, Vasquez, & aliqui Recentiores, ut evidenter constabit illud proponendo per eadem forma & serie verborum, sub qua ab Auctore proponitur. Scriptura & SS. Patres dicunt omni excusatione cariturus improbus in die judicii, quia quamcumque preterax occasionem sui lapsus, poterunt eis alii opponi qui in eodem fuerint facti antecedenti, & tamen recte egerint: Sed hoc non potest verificari in sententia Suarez, & aliorum qui admittunt gratiam congruam: Ergo &c. Minor probatur: Gratia congrua pertinet ad statum antecedentem potentiae liberae, & est necessario requisita in quocumque homine vel Angelo, ad bene operandum; ita ut illa subfata, implicet contradictionem quod de facto operetur, ut ejus defensores docent: Ergo Deus in die judicii, ut ejus defensores docent, ex toto multitudine bonorum Angelorum, vel hominum, qui sine tali gratia congrua recte operati fuerint. Addo quod ille cui desit gratia congrua, non minus carere videtur auxilio sufficienti, quam ille cui denegatur gratia de se efficax, & physice praedeterminans, ut expressè docet P. Martinus in Anti-Jansenio disp. 27. sect. 3. num. 25.

126 ubi variis argumentis gratiam congruam Suarez & Vasquez, aliorumque Theologorum Societatis confutans, istud tertio loco subjicit: Tertio, si tanta motio & excitatio necessaria est moraliter ad conversionem: ergo qui minorem recipient, non habent auxilium moraliter sufficientem; atque ita quatuor non convertuntur, carent auxilio sufficienti moraliter ad conversionem, & esse illis moraliter possibile ut convertantur, unde hujusmodi queruntur & exprobratio moraliter physica esse, non moralis & rationabilis, quod dicitur: Quid est quod debet ultra facere vinea mea? & non facti? Isaia 5. Possent enim Judaei merito respondere: debebas nobis dare auxilium moraliter sufficientem, non autem tale cum quo sibi moraliter impossibile conveiret; & quo preventus homo convertitur. Quomodo exprobrasti nos ab illi quibus impossibile moraliter fuit non ferre labruscas? Et infra num. 28. ait feruntque inveniunt quod objicitur Thomistis, & inducere gratiam necessitatem, ac excludens sufficientem. Quod de moralis insufficientia (inquit) manifestissimum est, quia cum tali gratia sola, est moraliter possibile bene operari. Dicitur enim esse moraliter impossibile, quod adeo difficile est, ut nemo illud faciat: quare si prior sententia (quae docet gratiam physice praedeterminantem) negat evidenter dari auxilium physice sufficientem: ita haec (quae admittit gratiam congruam) negat evidenter dari sufficientem moraliter. Quorum utrumque alienum esse nihil videtur a sententia Dei voluntate salvandis omnes homines, minimeque confutari nisi supra dicitur Scripturae praefationibus. Quid ultra debet facere vinea mea? & non facti? An quia expectasti ut faceret uvas & facie labruscas? Isaia 5. Nuncquid enim respondit jure possit agricola, aut dominus vineae, qui sic loqueretur: Frustra exprobrasti ut faceret uvas, adhibita tantum ea cultura, cum qua neque unquam ulla alia vinea ab orbis condicio fructum tulit, neque physice aut moraliter possibile erat ut ferret; & debebas aliquid ultra facere, ut prudenter & rationabiliter fructum ab illa sperares?

127 Et certe si agricola previderet quod si plantaret vineam in aliquo loco sterili & infecundo, nullos unquam fructus produceret, sed spinas tantum & tribulos germinaret; illi immerito postea exprobraret quod non faceret uvas, sed spinas, & insipienter omnino ab illa fructus expectaret. Ita cum in sententia Suarez, Vasquez, & aliorum Recentiorum, Deus multis denegat gratiam congruam, eoque ponat in occasionibus illis & circumstantiis, in quibus praevit per scientiam mediam nullatenus operaturos, frustra de illis videtur conquiri, eisque exprobrare quod non convertantur, & ferant fructus bonorum operum: poterunt enim respondere, quare nobis denegasti gratiam congruam, & nos collocaisti in his occasionibus & circumstantiis, in quibus praevit nos minime operaturos, & in quibus moraliter impossibile erat nos operari & ferre fructum bonorum operum?

128 Ex his conitat difficultatem propositam esse nobis & Adversariis communem. Praefertim cum omnes Theologi Societatis Jesu, ex praefcripto seu decreto Claudii Aquiliviani, ejusdem Societatis Generalis sapientissimi, gratiam congruam docere tenentur, ut testatur Tanquerius 1. 2. ad quest. 109. Paulus Leonardus in libro de scientia media, ubi afferunt decretum illud fuisse sibi verbis conceptum & editum: Nobis in praesens omnino decessit inteream gratiam quae effectum reipsa habet, atque effectus dicitur, & eam quam sufficientem nominant, non tamen discrimen esse in actu secundo, quia non ex se nisi liberi arbitrii, etiam operantem gratiam habentis, effectum sortitur, altera non item; sed in actu primo, est illa quod postea scientia conditionalium, ex efficaci Dei proposito atque intentione efficiuntur certissime in nobis boni, de industria ipse ea media seligat, atque ea modo & tempore conferat, quod videt effectum insalubriter habiturum, alius usurus, si haec frustatier praeviderit, & quare semper moraliter. Et in ratione beneficii plus aliquid in efficaci quam in sufficienti gratia, etiam in actu primo, contineri; atque haec ratione effere Deum ut reipsa faciamus, non vero ex eo tantum quod dat gratiam quae facere possumus. Datum Romae die 14. Decembris 1613.

129 Tertio dico, illud idem argumentum quod nobis opponunt Adversarii, fuisse solum Divo Augustino a Pelagianis propositum, & ab ipso solutum & contritum. Nam Monachi Adrumentini sub Valentino Abbate, contendebant, quod si gratia efficax esset necessaria ad agendum, tolleretur correctionis necessitas, & peccantium inexcusabilitas; & dicebant neminem esse corripendum si Dei praeccepta non facit, sed pro illo ut faciat tantummodo orandum, ut refert Divus Augustinus lib. 1. Retract. cap. 67. Unde sic isti Monachi arguebantur. Si ad servanda praeccepta necessaria esset auxilium efficax. Si ad obediendum necessarium esset quod Deus det homini obedientiam. Si ad perseverandum necessarium esset donum perseverantiae, sine quo nullus unquam perseveraverit: sequitur quod non sint corripendi homines, & quod illis non debeat imputari ad culpam, cum praeccepta non servant, aut non perseverant usque in finem: quia Deus pro suo beneplacito, quibusdam tribuit haec dona, aliis vero non tribuit, neque est

in eorum potestate illa obtinere. Sed audiamus eos apud Augustinum de corrept. & gratia cap. 4. obmurmurantes; ac dicentes: Recte autem corripitur, si eam (scilicet gratiam) mea culpa non haberem: hoc est si eam possem mihi dare vel sumere ipse, nec facerem; vel si dante illo accipere nullussem. Cum ergo & ipsa voluntas a Domino preparatur, cur me corripis quia videt me ejus praeccepta nolle, & non potius ipsum rogat ut in me operetur & vellet? Et iterum c. 6. Hanc caritatem (inquit) non accipimus: quia inique corripimur, quasi nos eam nobis dare possumus, & nostro arbitrio habere velimus?

130 Ut hanc difficultatem solveret magnus gratiae defensor Augustinus, scripsit Epistolam 46. & 47. ad illos Monachos instruendos, & duos etiam libros composuit: unum de gratia & libero arbitrio, & alterum de correptione & gratia, in quibus ostendit primo, non tolli, sed juvari, & perfici liberum arbitrium per gratiam Dei, quia gratia caussat in nobis libertatem, fortissimam, & inviolatissimam voluntatem; & voluntas non libertate consequitur gratiam, sed gratia libertatem, ut habetur cap. 8. de corrept. & gratia. Secundo, ratione necessitatis gratiae non tolli correctionis necessitatem: quia ea utitur Deus tanquam medio extrinseco adhibito, & exterius juvante, dum gratia intus in corde hominis operatur, & ejus voluntatem immutat. Ex quibus constat, hoc etiam argumentum, quod adeo extollunt & magnificant Recentiores, non esse novum, sed perantiquum, & ex veteri Pelagianorum officina desumptum. His praesuppositis

131 Respondeo directe ad argumentum, quod ad hoc ut reprobati sint inexcusabiles in die judicii, factis est quod Deus possit illis opponere alios, tum ex Angelis, tum ex hominibus, quibus fuerint aequales in auxiliis sufficientibus, & qui vel nulla vel minima praebuerint impedimenta auxiliis efficacibus. Ratio est, quia ut aliquis possit juste corripi & increpari exemplo alterius, sufficit quod aequalis possit ac ille, & tamen aequalis non praebet: ille autem qui est aequalis alicui in auxiliis sufficientibus, quia nullus sit inaequalis in efficacibus, aequaliter poterit: quia auxilia efficacia non dant posse agere; neque praebent virtutem aut complementum potentiae, sed tantum actualitatem & applicationem illius (ut suppono ex Tractatu de Auxiliis) & aliunde peccatores quando transgrediuntur praeccepta, tali actualitate & applicatione non carent, nisi quia per culpam mortalem aut venialem, ei ponunt vel posuerunt impedimentum. Unde

132 Respondeo ad confirmationem, Deum merito exprobrare vineae suae, quod non ferat uvas, sed spinas, & anime fidei, quod non faciat fructus bonorum operum; quia licet tali vineae desit aliquid cultura necessaria ad producendum fructus, & anime aliquid auxilium primum natura requisitum ad operandum: illo tamen desit & carentia provenit ex culpa ipsius hominis, quia per propriam malitiam, negligantiam, divinae gratiae praebet obicem. Ita expressè docet D. Thomas 3. contra Gentes cap. 159. ubi opponit idem omnia argumentum quod nobis objiciunt Adversarii, & eodem modo illud resolvit, & a nobis solum est. Sic enim habet: Cum aliquis non possit sine auxilio divinae gratiae habere ea quae sunt necessaria ad operandum in ultimam finem, sicut esse spiritus, dilectio, & perseverantia: potest alicui videri quod non sibi homini imputandum, si praedictis careat: praecipue cum auxilium gratiae meriti non possit, nec ad Deum converti, nisi Deus eum converteret, nulli enim imputatur quod ab alio dependet. Quod si concedatur, nulla inconvenientia convenientia consequi manifestum est: sequitur enim quod ille qui sciam non habet, nec spem, nec dilectionem Dei, nec perseverantiam in bono, non est peccata dignus.

133 Ecce ipsummet Adversariorum argumentum, cui sic respondet: Ad hujus dubitationi solutioem considerandum est, quod licet aliquis per motum liberi arbitrii divinam gratiam nec premeri nec advocare possit, potest tamen seipsum impedire ne eam recipiat: dicitur enim de quibusdam Job 21. Recede a nobis, scientiam viarum tuarum volumus. Et Job 24. Recedite a nobis, scientiam tuarum tuarum volumus. Et cum hoc sit in potestate liberi arbitrii impedire divinae gratiae receptionem, non immerito imputatur ei qui impedimentum praestat gratiae receptioni: Deus enim, quantum est ex se, paratus est omnibus gratiam dare, vult enim omnes homines salvos fieri, sed illi soli gratia privantur, qui in seipsis gratiae impedimentum praestant. Sicut Sole mundum illuminante, in culpam imputaretur ei qui oculos claudit, licet videre non possit, nisi lumine Solis praeveniatur.

Idem docet exponens illa verba Joannis: Nemo venit ad me, nisi Pater qui misit me traxerit eum. Dicit enim, quod Sicut gratia per naturam non potest sursum ferri, nisi trahatur ab alio: ita cor humanum ex se ad inferna tendens, non potest sursum elevari, nisi trahatur per gratiam. Si vero non elevatur, non est defectus ex parte trahentis, qui, quantum est de se, nulli deficit, sed est propter impedimentum ejus qui non trahitur. Et a. 2. quest. 2. art. 5. ad 1. Auxilium gratiae (inquit) quibuscumque divinitus datur, misericorditer datur: quibus autem non datur, ex justitia non datur, in poenam praecedentis peccati, & saltem originalis, ut habet Augustinus lib. de corrept. & gratia cap. 5. & 6.